

EUSKADIN HAUR ETA
NERABEEN KONTRAKO
SEXU-ABUSUA ETA
SEXU-ESPLOTAZIOA
GERTATZEN DIRENEAN
JARDUTEKO
JARRAIBIDEAK

ararteko

Herriaren Defendatzaila
Defensoría del Pueblo

www.ararteko.eus

AURKIBIDEA

SARRERA	1
1. HAURREN SEXU ABUSU ETA ESPLOTAZIO KASUETAN JARDUTEKO PRINTZIOPIO OROKORRAK	2
1.1. Haurren eta nerabeen giza eskubideen ikuspegia.....	2
1.2. Genero ikuspegiaren garrantzia jarduteko jarraibide hauetan.	3
1.3. Zer esan nahi dugu haurrei egindako sexu abusuz ari garenean?	4
1.4. Zer esan nahi dugu ebidentziaz eta susmoez ari garenean?.....	6
1.5. Jarduera printzipioak	7
2. ESPARRU BAKOITZEKO JARDUKETA ZEHATZAK PROZESUAREN FASE BAKOITZEAN	9
2.1. Antzematea eta jakinaraztea.....	9
2.2. Prozesu judiziala	18
2.3. Esku hartzea, tratamendua eta jarraipena	25
ERANSKINAK	33
I. Eranskina. INFOGRAFIAK JARDUTEKO JARRAIBIDEEN LABURPENA.....	34
II. Eranskina. SEXU ABUSUEN ADIERAZLEAK HAUR ETA NERABEENGAN.....	42
III. Eranskina. AGIRIEN EREDUAK	45
IV. Eranskina: OSASUN ARLOAK JARDUTEKO PROTOKOLOA SEXU ABUSUEN SUSMO KASUETAN. Laburpena	59
V. Eranskina: ESPARRU KONTZEPTUAL TEKNIKO ETA LEGALA	64
IV.1 ESPARRU KONTZEPTUAL TEKNIKOA (<i>Balora</i> babesgabetasuna balioesteko tresna. — 152/2017 DEKRETUA, <i>maiatzaren 9koa</i> —).....	64
IV.2 LEGE ESPARRUA: ASKATASUNAREN ETA SEXU UKIGABETASUNAREN AURKAKO DELITUEN LEGEZKO TIPIFIKAZIOA ZIGOR KODEAN	68
IV.3 ERREFERENTZIAZKO ARAUDI OSAGARRIA	72

SARRERA

Hauexek dira parte-hartzaileek dokumentuaren elaborazioan parte hartzeko dituzten arrazoiak:

1. haurren sexu abusu eta esplotazioaren larritasuna eta magnitudea¹, eta horren arazo konplexuaren aurrean erakundeen partetik erantzun koordinatu eta eraginkorra lortzeko zailtasuna
2. haurren sexu abusu eta esplotazioaren biktima izan diren haur eta nerabeen bigarren biktimizazioa saihestea,
3. eta biktimen erreparazio eta eskubideak berrezarpena bermatzea,

Premisa horietatik abiatuta, jarduketa jarraibide horien **helburu** gisa definitzen dute **esku hartze eraginkorra bermatzea, kasu guztietan biktima babestea eta biktimaren minaren (fisikoa, psikologikoa edo emozionala) erreparazioa bermatuz**. Prozedura judiziala hasten den kasuetan, babesa eta minaren erreparazioa egiten den bitartean biktimaren eta pertsona akusatuaren prozesu bermeak eta frogaren bermea errespetatu beharko dira.

Dokumentu hau prestatzean kontuan hartu da Euskadiko eskumenen, araudien eta funtzionamenduaren errealitatea, baita dagoeneko existitzen diren tresna judizialak, teknikoak eta prozedurari dagozkionak ere.

¹Pereda, N. (2016) *¿Uno de cada cinco?: Victimización sexual infantil en España*. Papeles del Psicólogo 2016. 37(2) liburukia, 126-133 or. Hemen eskuragarri <https://www.redalyc.org/html/778/77846055005/>

1. HAURREN SEXU ABUSU ETA ESPLOTAZIO KASUETAN JARDUTEKO PRINTZPIO OROKORRAK

1.1. Haurren eta nerabeen giza eskubideen ikuspegia

Haurren abusu eta esplotazio sexuala haur/nerabearen eskubideen urraketa gisa aitortzen dute pertsona parte-hartzaileek, eta giza eskubideen ikuspegi horrek orientatzen ditu akordio honetan jasotako neurri guztiak. Esparru honetan, bereziki garrantzitsutzat jo diren **tresna juridikoak**² honako hauek dira: **Haurren eskubideei buruzko Nazio Batuen Konbentzioa**, **Haurrak sexu esplotaziotik eta abusutik babesteko Europako Kontseiluaren Hitzarmena** (Lanzaroteko Hitzarmena), **4/2015 Legea**, apirilaren 27koa, Delituaren biktimaren estatutuarena, **Estatuko Fiskaltza Nagusiaren 3/2009 Zirkularra**, azaroaren 10ekoa, biktima adingabe eta lekukoak babesteari buruzkoa, **1/1996 Lege Organikoa**, urtarrilaren 15ekoa, adingabearen babes juridikoari buruzkoa, eta **3/2005 Legea**, otsailaren 18koa, haurrak eta nerabeak babestu eta arreata emateari buruzkoa.

Erreferentzia arauemaile nagusian —Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioa— ezarritakoarekin bat etorritik, pertsona parte-hartzaileek:

- Ulertzen dute aurreikusitako neurri guztiak **18 urtera arteko haur eta nerabeei**³ aplikagarriak zaizkiela; horrenbestez, haurrei egindako sexu abusu edo/eta esplotazioaren biktima izandako nerabeek haur txikiagoei zuzendutako babes neurri berberak behar dituzte. Datu hori sexu abusuren bat egiten duten adingabeei ere badagokie; kasu horretan, babesak jasotzeko eta esku hartze terapeutikorako eskubidea bermatu egingo zaie.
- **haur/nerabearen interes gorena**⁴ printzipio gidari gisa aitortzen dute, eta haurra edo nerabea eskubideen subjektu eta bereziki zaurgarria den biktima modura aitortzen dute.
- **bereizkeriarik ezaren printzipioa**⁵ gehitu dute haien jarduketetan, esku hartzearen kalitate bera bermatuz edozein dela haur edo nerabe biktimaren arraza, adina, nazionalitatea⁶, sexua, edozein motatako ezgaitasuna edo lurralde kokapena.
- Haurrei egindako sexu abusua **haurren kontrako tratu txar**⁷ larri gisa aitortzen dute; egoera horietan haurrak biktima dira eta emakume eta gizon erasotzaileak daude.

² VI.1 eranskinean esparru juridikoaren zerrenda zabalagoa jaso da.

³ Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioaren 1. artikulua. Urtarrilaren 15eko 1/1996 Legearen 1. artikulua. Otsailaren 18ko 3/2005 Legearen 2. artikulua.

⁴ Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioaren 3. artikulua. Urtarrilaren 15eko 1/1996 Legearen 2. artikulua. Otsailaren 18ko 3/2005 Legearen 4. artikulua.

⁵ Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioaren 2. artikulua. Urtarrilaren 15eko 1/1996 Legearen 3. artikulua. Otsailaren 18ko 3/2005 Legearen 5.c). artikulua.

⁶ Espainiako Estatuan bizi diren haur eta nerabe atzerritarrek bermatua dute zerbitzu publikoetarako sarbidea, Espainiako edozein adingaberen baldintza berberetan, haien egoera administratiboa edo gurasoena edozein dela ere. Adingabearen babes juridikoari buruzko urtarrilaren 15eko 1/1996 Lege Organikoa, Kode Zibilarren eta Prozedura Zibilarren Legearen zati bat aldatzen duena (uztailaren 22ko 8/2015 Lege Organikoa eta uztailaren 28ko 26/2015 Legeak aldatua).

Esandakoa azaldu ondoren, eta haurren kontrako tratu txarren bestelako forma batzuetan ere gertatzen den bezala, haurrei egindako sexu abusuek genero osagai bat ere izan dezakete (ikusi 1.2 atala).

- **haurren sexu esplotazioari**⁸ lotutako neurriak jaso dituzte -neskatoak eta neska gazteak sexu esplotaziorako salerostea barne (barne hartuz pornografia eta prostituzioa). Horren haritik, gogoan hartu behar da 16 urtetik beherako haur edo nerabe batek ezin duela bere baimenik eman pornografian edo prostituzioan parte hartzeko. Horrenbestez, ez da komenigarria haurren pornografiarantz hitz egitea; horren ordez, haurrei egindako sexu abusuen hainbat formen irudi grabatuak aipatzea komeni da; bidenabar, haurren prostituzioa ez aipatzea komeni da, kasu horietan beste pertsona batzuekin sexu harremanak izatera behartutako haurrak eta nerabeak aurkitzen baititugu, hau da, adingabeko pertsonak prostituzio sareetan erabiltzea.
- konpromisoa hartzen dute haur eta nerabe bakoitzak duen eskubidearekin, **osasun**⁹ mailarik altuenaz gozatzeko eskubidea, eta sexu abusu edo esplotazioko edozein formak eragindako minetik **psikologikoki eta fisikoki berreskuratzeko** eskubidearekin¹⁰; tratamendu egoki eta espezializatuan datza.

Minaren erreparazioari lehentasuna ematea bereziki garrantzitsua da esparru judizialean auziak artxibatzen diren kasuetan: gerta liteke prozesu judizialean ondorioztatzea ez dagoela delituaren frogarik, baina horrek ez du eragindako min psikologikoa baliogabetzen; min hori izaera fisikoa duen beste edozein min edo gaixotasunen moduan artatu beharko da.

1.2. Genero ikuspegiaren garrantzia jarduteko jarraibide hauetan.

Dokumentu honetan genero ikuspegia txertatzeko —*Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako 4/2005 Legearen* II. Tituluaren arabera, euskal administrazio eta botere publikoen jarduketetan izaera orokorrarekin eta zeharkakotasunez integratu behar da, baita haurrei zuzendutako jarduketetan ere— bermatu egin behar da sexu abusu edo esplotazioen biktima izan diren haurren eragindako mina erreparatzera bideratutako jarduketak garatzean barne hartuko direla genero arrazoiak direla medio gerta daitezkeen balizko eragin negatiboak neutralizatzea berariaz zuzendutako neurriak.

Testuinguru horretan, jarduteko jarraibide horiei dagokienez, 2011ko Istanbulgo Hitzarmenean konfiguratutako esparru juridikoa nahitaez hartu behar da kontuan (*Genero indarkeria eta etxeko indarkeria prebenitzeari eta horien kontra borrokatzeari buruzko Europako Hitzarmena* Espainiak 2014an berretsitakoa); dokumentu horren xedapenetan ageri denez, besteak beste, sexu abusu eta esplotazioa emakume eta neskatuen aurkako

⁷ Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioaren 19. artikulua.

⁸ Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioaren 34. artikulua.

⁹ Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioaren 24. artikulua. Otsailaren 18ko 3/2005 Legearen 18-24. art.

¹⁰ Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioaren 39. artikulua.

indarkeria formetako bat da; gizonak emakume eta haurren aurka etxe giroan aplikatutako indarkeriari aurre egiteko beharrezko neurriak ere aipatu ziren, gure testuinguru juridiko eta penalean genero indarkeria modura ezagutzen duguna.

Hala, ezinbestekoa da kontuan hartzea, dokumentu honetan aurreikusitako neurri guztietan lege aginduz genero ikuspegiak zeharkakotasunez funtzionatu behar badu ere, ikuspegi horrek garrantzia berezia eskuratzen duela, hitzarmenean aipatutakoa ikusita, gutxienez bi kasutan:

- gizonen eskuetatik esplotazioa edo abusuak pairatu dituzten neskato edo neska gazteak direnean biktimak, dela familia giroan, dela familiatik kanpo (indarkeria sexuala aipatutako Istanbulgo Hitzarmenak deskribatu bezala).
- Baita sexu esplotazio edo abusuaren biktimak haurrak direnean ere, familiaren testuinguruan, haurren amen aurkako genero indarkeriako egoeretan.

Aipatutako genero ikuspegiak berariazko neurriak ekarri beharko ditu aurreikusitako faseetan zehar; hala ere, ikuspegi horren irismena eta inpaktua modu operatiboan ebaluatu beharko da jarduteko jarraibide hauen aplikazioaren jarraipen osoan zehar.

1.3. Zer esan nahi dugu hurrei egindako sexu abusuaz ari garenean?

Akordio honen ondorioetarako, **sexu abusua** honela hartuko da: Pertsona batek (heldua edo adingabea) haur edo nerabe bat behartzea jokabide sexualak izan ditzan berak plazera lortzeko (edo beste pertsona batzuei plazera emateko, haurren sexu esplotazioaren kasuetan). Sexu abusua kontaktu fisikoarekin izan daiteke (igurzteak, masturbazioa, laztanak, penetrazioa...) edo kontaktu fisikorik gabe (mutiko bat behartzea helduen sexu harremanak ikustera, exhibizionismoa, izaera sexualeko broma edo umiliazioak...).¹¹

Pertsona parte-hartzaileen aburuz, hurrengo gaiak nabarmentzea komeni da, bereziki garrantzitsuak direlako ulertzeko bai haurren sexu abusu eta esplotazioa, bai akordio honetan bildutako neurriak:

- Hurrei egindako sexu abusuak abusatzailearen eta abusatuaaren arteko **botere harremana** dakar beti berarekin, harremana asimetrikoa, hierarkikoa edo mendekotasun afektiboko harremana dela medio; horrenbestez, **ez da beharrezkoa** harreman horri berez dagokiona baino **derrigortze edo mehatxu handiagoa** egotea. Horri bestelako botere harremanak gehitu ahal zaizkio, biktimaren eta pertsona abusatzailearen egoera desberdinen ondoriozkoak, esaterako generoa, arraza, ezgaitasuna, administrazio egoera edo bestelakoak.

¹¹ Definizio hau osatu egin behar da Zigor Kodean eta Euskadin babesgabetasun egoerak baloratzeko tresnan (BALORA) jasotako definizioekin, dokumentu honen VI. eranskinean bildutakoak.

- Haurren sexu abusua **botere harremanetik baloratu behar da beti, eta ez soilik jokabide sexualetik**. Haurraren eboluzio unean jokabide sexual desegokiak edo ezohikoak egon daitezke, abusukoak izan gabe, hain zuzen ere, sexu kontakturik gabeko sexu abusuak egon daitezkeen moduan. Alderdi hori bereziki garrantzitsua da dokumentu honetan berdinen arteko sexu jokabide desegokien kasu susmagarrien gaia lantzen denean.
- Haurren sexu esplotazio eta abusua tratatu txar larrien formak dira; haur edo nerabeari muturreko mina eragin diezaiokete, baina **min hori ez da beti modu egokian ikusarazten** prozesuaren fase bakoitzean. Horren haritik, haurren sexu esplotazio eta abusuen kasu batean esku hartzen duten pertsona profesional guztiek ikusarazi behar dute haurrari edo nerabeari egiten ari zaion mina, prozesuan zehar edozein erabaki hartze aldera modu egokian har dadin kontuan.
- Haurren sexu abusua **esperientzia traumatikoa** da abusua pairatu duen haur edo nerabearentzat. Horrek esan nahi du bere garapenean eragingo dituen ondorioez gain, haurrak edo nerabeak trauma osteko estresaren sintomak izan ditzakeela (antsietatea, panikoa, amesgaizto errepikakorrak, fobiak, elikadurako nahasmenduak, disoziaziozko sintomak, adierazpen emozionalik eza, begirada hutsa edo hizkuntzaz adierazteko eta ulertzeko zailtasunak). Sintoma horiek zaurkortasun posizio batean jartzen dute haurra edo nerabea, eta ez da bere adinaren edo heltze mailaren araberakoa.
- Haurren sexu esplotazio eta abusua familia barruan edo haurrak edo nerabeak maite duen edo gertuko duen pertsona batek egin dituen kasuak (hain zuzen ere harreman afektiboak haur edo nerabearekiko ematen dien botere egoera baliatzen dute) askoz konplexuagoak dira lantzeko. Horrelako kasuetan, sexu esplotazio eta abusuen esperientziak haurraren edo nerabearen garapen afektiboa eta bere harremantze ereduak baldintzatuko ditu; adingabeak zailtasun handiagoak izango ditu abusuen berri emateko eta familiak zailtasun handiagoak izango ditu haur edo nerabea emozionalki babesteko. Halaber, balizko babesgabetasun egoeraren balorazioak konplexutasun maila handia izango du.
- **Haurrei egindako sexu abusuen formaren bat aplikatzen duen adingabea**, berriz ere eta edozeren gainetik, haur edo nerabe bat da, eta babesteko neurriak, esku hartze terapeutikoa eta jarraipena jasotzeko eskubidea du. Ildo beretik, erasotzaile horrek arretera terapeutikoa bermatuta eduki beharko du, baita hezkuntza zentro batean sartzea dakarren balizko neurri judizial bat betetzeko denbora tartean ere.
- Haur eta nerabeek izan ditzaketen jokabideei arretaz erreparatu behar zaie abusu formak izan badaitezke eta ondorio penalak izan baditzakete, esaterako haurren sexu abusuen irudi grabatuak edukitzea, kontsumitzea eta banatzea.

1.4. Zer esan nahi dugu ebidentziaz eta susmoez ari garenean?

Dokumentu honen ondorioetarako, pertsona parte-hartzaileek **jarduteko bi ildo bereizi ezarri dituzte haurren sexu abusuko susmo egoeretan eta haurren sexu abusuen ebidentzia egoeretan** jokatzeko aldera.

- a. **Haurren sexu esplotazio eta abusuen ebidentziak** daudela ulertzen da adierazle erabat espezifikoak daudenean¹²: adierazle fisikoak (lesioak genitalen edo uzkiaren inguruan, odol galerak, nerabeen haurdunaldiak, sexu transmisioak infekzioak), haurrak edo nerabeak kontatu egiten duenean edo haurren sexu esplotazioak formaren baten frogak daudenean¹³.

Ebidentzien barruan honako hauek **urgentetzat** joko dira:

- Sexu abusu akutua edo egin berria. Pubertaro aurreko haurren kasuan, 72 ordukoa da oro har onartutako ebakipuntua; tarte hori igarota frogak mediko eta forentse baliagarriak jasotzeko aukerak behera egiten du. Nerabeen kasuan tarteak 5-7 egunera luzatu da¹⁴.
- Arreta medikoa behar duten adierazpen fisikoak
- Sexu transmisioak infekzioetarako (STI) esposizioaren osteko profilaxia ezartzeko beharra, giza immunoeskasiaren birusa barne (GIB).
- Premiazko kontrazepzioaren beharra menarkia (lehen hilekoa) izan duten neskatok eta nerabeengan.
- Haurren sexu abusuen irudi grabatuak daudenean, materialak are gehiago hedatzeko arriskua dagoenean.
- Adingabeak prostituzioan edo haurren sexu esplotaziorako pertsonen salerosketa sareetan erabiltzea.

Pertsona parte-hartzaileen aburuz, antzemate eta bideratzeko faseetan, errebelazioa haurren sexu esplotazio eta abusuen ebidentzia gisa hartu behar da beti, jakinarazpena sortu den testuinguruaren baldintzarik gabe. Ondorio horietarako, jarduteko jarraibide hauek ez dute bereizketarik egiten errebelazioa gurasoen arteko banaketa liskartsuaren esparruan egiten bada, ulertzen baita errebelazioa baloratzeko espazioa prozedura judiziala izango dela.

Une honetan garrantzitsua da gogoraraztea, bereziki abusua gurasoetako batek egindakoa bada, horien arteko bizikidetzak bertan behera uzteak errebelazio edo jakinarazpenaren alde egin dezakeela, aski segurtasun eta konfiantza ematen

¹² Ikusi II. eranskina: Haur eta nerabeei egindako sexu abusuen adierazleak.

¹³ Puntu honetan garrantzitsua da Pertsonen Salerosketaren Biktimak Babesteko Esparru Protokoloaren eranskinean (ikus 15. oin-oharra) pertsonen salerosketa egoerak antzemateko zantzuak aipatzea, zehazki, 7. puntua. pertsonen salerosketaren biktimak diren adingabeak antzemateko zantzuak katalogo komuna.

¹⁴ Actuación en la atención a menores víctimas en los Institutos de Medicina Legal y Ciencias Forenses. Justicia Ministeria, Idazkaritza Nagusi Teknikoa, 2018.

US Department of Justice: A national protocol for sexual assault medical forensic examinations adults/adolescents. Washington, DC, Office on Violence Against Women, 2013.

baitzaio haur edo nerabeari sexu abusua aitortzeko. Bidenabar, gauza bera gerta daiteke haurren sexu esplotazio eta abusuak haur edo nerabeekin bizi den pertsona profesional batek egin dituenean.

Garrantzitsua da nabarmentzea, halaber, banaketa liskartsuetan, haurren testigantzan susmoak eragin dezaketenak, haurra tratu txar gogorren biktima dela beti, dela gurasoetako baten abusuaren ondorioz, dela bestearen tratu txar emozionalengatik, erabilia delako banaketa prozesuan, eta akusazio faltsura bultzatuz.

- b. **Haurrei egindako sexu esplotazio eta abusuaren susmoa** egongo da, dokumentu honen ondorioetarako, haur edo nerabearengan jokabide adierazleak daudenean, profesionalek edo familiak antzemandakoak, edo hirugarren pertsonen erreferentzien testigantzak daudenean, baina ez badago adierazle fisikorik, haurrak edo nerabeak ez duenean ezer kontatu eta haurren sexu esplotazioaren formen frogarik ez dagoenean.

1.5. Jarduera printzipioak

Jarduteko jarraibide hauetan aurreikusitako jarduketei dagokienez pertsona parte-hartzaileek haien eskumenen barruan inplikaturako esparru bakoitzeko printzipioekin koherenteak diren jarduketak definitu dituzte. **Inplikaturako erakunde guztietarako jarduera printzipio hauek adostu dituzte**, modu bateratuan:

1. Inplikaturako erakunde guztiekin elkarrekiko aintzatespena haurren sexu esplotazio eta abusu kasuetan esku hartzeko aliatu modura. Esparru bakoitzean eskuragarri dauden baliabideak lagungarri gisa hartzen dituzte gainerako erakundeek, esku hartzearen eraginkortasuna bermatze aldera.
2. Inplikaturako erakunde guztien artean lankidetzan aritu eta kolaboratzeko printzipioa, ezinbestekoa baita errealitate konplexuari erantzun eraginkorra emateko konfigurazioan.
3. Jarduketa guztiak bigarren mailako biktimizazioa saihestera bideratzea, eginbide errepikakorrak ekidinez, eta esku hartzerik txikieneko, azkartasuneko eta espezializazioko irizpideetara egokituz. Arlo honetan bereziki nabarmendu beharreko alderdi bat da inplikaturako pertsona profesional guztiek, prozesuaren fase bakoitzean dituzten aukeren neurrian, saihestu egin behar dutela adingabeak gertatutakoaren kontakizuna errepikatu behar izatea, jatorrizko zantzu kognitiboa gordetzeko eta baliagarritasuna emateko, gertatutakoaren bizipen traumatikoak saiheste aldera.
4. Eraginkortasun eta bizkortasunaren printzipioa, inplikaturako erakunde guztiek lehentasunez jokatzeko kasu gisa har ditzaten haurrei egindako sexu abusu eta

esplotazio kasu guztiak. Horrez gain, mahai gainean jarritako erabakien gardentasuna eta komunikazio egokia bermatu beharko da.

5. Bermatzea bai haurren edo nerabearen ohore, irudi eta intimitaterako eskubidea, bai haur edo nerabe biktima identifikatzen duten edo identifikatzeko aukera ematen duten datu pertsonalak babesteko eskubidea, baita beste adingabe bati abusuak egiten dizkieten haur edo nerabeei dagokionez ere. Horren haritik, inplikaturiko erakunde eta pertsonak, edozein filtrazioren berri izanez gero, Fiskaltzari jakinarazi beharko liokete; Fiskaltzak eskubide horiek zaintzeko beharrezkotzat jotako neurriak har ditzan.
 6. Bereziki zaurgarriak diren biktimei dagokionez, prozesu osoan zehar akonpainamendua edo lagun egitea bermatzeko neurriak artikulatuko dira, baita esku hartuko duten eragileen espezializazioa ere. Zaurgarritasuna areagotu egiten da ezgaitasunen bat daukaten haur eta nerabeen kasuan; hala, lagun egiteko berariazko neurriak beharko dira haur eta nerabe horien eskubideak bermatzeko esku hartzearen eta prozedura judizialaren fase guztietan.
- Era berean, babes neurri bereziak hartuko dira pertsonen salerosketaren biktima diren haur eta nerabeen kasuan. Horietan, gehienetan, atzerritarrak izan ohi dira eta administrazio egoera irregularrean egon ohi dira.
7. Haur abusua eta genero indarkeriako testuinguruak batzen dituzten kasuak bereziki konplexuak dira eta arretaz erreparatu behar zaie. Haur horien beharrezkotasun erantzuterakoan biktima gisa duten izaera bikoitza zaindu beharko da, genero indarkeriaren eraginpean dauden haurrei genero indarkeriaren biktima “zuzenak” izatea aitortzen zaielako.
 8. Pertsona biktimaren eta akusatuaren prozesuko bermeak eta frogaren bermeak errespetatzea

2. ESPARRU BAKOITZEKO JARDUKETA ZEHATZAK PROZESUAREN FASE BAKOITZEAN

Dokumentu honetan ezarritako jarduketak esku hartzearen faseen arabera egituratu dira. Fase bakoitzaren barruan inplikaturako erakundeak eta esparruak bereizi dira, eta beharrezko jarduketak, berriz, haurren sexu esplotazio eta abusuko susmoa edo ebidentzia kasua izatearen arabera.

Bidenabar, jarduteko jarraibide horien jarduketak zedarritzeko Euskadiko lurraldeetan eta hainbat esparrutan dagoeneko indarrean dauden tresna teknikoetan jasotako jarduketak gehitu dira, eta, bereziki, *Hezkuntza arloko prebentzio eta jardun protokoloa, gerta daitezkeen haurren eta nerabeen babesgabetasun, tratu txar, sexu jazarpen eta sexu abusu egoeretarako, eta hezkuntza arloaren eta adingabeak babesteko esku hartzen duten agenteen arteko lankidetzak eta koordinaziorako* dokumentuan jasotakoak.

Giza salerosketen kasuan, biktima diren adin txikikoekin egiten den jarduketak kontuan hartu beharko du, gainera, horretarako aurreikusitako protokolo eta tresnetan ezarritakoa¹⁵.

2.1. Antzematea eta jakinaraztea

Hurrei egindako sexu esplotazio eta abusuen **ebidentzia** kasuetan inplikaturako erakunde guztiek salaketa aurkeztuko dute¹⁶, hau da, jakinarazi egingo diote guardiako epaitegiari (edo Fiskaltzari, erasotzailea adingabea denean). Horrez gain, udal mailako gizarte zerbitzuei jakinaraziko diete, biktimari eta familiei lagun egin eta beharrezko babesa emate aldera.

Susmoen kasuetan, udal mailako gizarte zerbitzuei jakinaraziko zaie; zerbitzu horiek, beharrezko informazioa jaso ondoren, foru mailako gizarte zerbitzuetara helaraziko dute, balorazioa egite aldera (ikusi 2.3 atala. Esku hartzea, tratamendua eta jarraipena.) Abusuaren susmoa Fiskaltzari jakinaraziko zaio, eskura dauden zantzuen balizko ondorio penalak aztertze aldera.

¹⁵ Bereiziki, Salerosketaren Biktimak Babesteko Esparru Protokoloaren eranskina: [Pertsonen salerosketaren biktimak diren adingabeak antzeman eta artatzeko jarduketak](#), Haurren Behatokiak 2017ko abenduaren 1ean egindako osoko bilkura berezian onartua.

¹⁶ Salatzea, delituak izan daitezkeen gertaerak Justizia Administrazioari jakinaraztea da. (Prozedura Kriminalaren Legea, II. liburukia, I. Titulua: salaketa. 259. artikulua eta hurrengoak)
Salatzea betebeharrizkoa da, eta gertatutakoa kargua, lanbidea edo ofizioa betetzean jakinez gero, gainera nahitaezkoa ere bada. Betetzen ez bada isuna jarri behar da (Prozedura Kriminalaren Legearen 262. artikulua).

2.1.1. HEZKUNTZA

Hezkuntza sistema eta, zehazki, ikastetxeak espazio pribilegiatuak dira haurren sexu abusu eta esplotazioko kasuak antzemateko. Nolanahi ere, familiaren testuinguruan zein familiatik kanpoko testuinguruan gertatutako sexu abusuen kasu baten aurrean bagaude, gurasoek haurra ongi zaintzen badute edo arduragabeak badira, edo sexu abusuen susmo edo ebidentzia baten aurrean bagaude, **ikastetxearen betebeharra¹⁷ antzematea eta jakinaraztea da**; ikastetxeak ez du inolaz ere ez abusua gertatu dela frogatu edo gertatutakoa ikertu behar.

Gainerako esparruetan bezala, jokabide desberdinak egongo dira hurrei egindako sexu esplotazio edo abusuen kasuen susmoak daudenean edo ebidentzia kasuak direnean, adierazleak erabat espezifikoak direnean. Hala ere, badaude bi egoeretarako **zenbait jarraibide komun**:

- Ikastetxeak ahal bezain konfidentzialtasun handienarekin zainduko du haur edo nerabearen intimitatea eta kasuari buruzko edozein informazio.
- Adierazleak antzematen dituen profesionalak (susmoarenak edo ebidentziarenak) ikastetxeko zuzendaritzari jakinaraziko dio eta zuzendaritzak, haur edo nerabearekin egingo diren jarduketekiko modu paraleloan, ikuskaritza burutzari eta lurralde mailako delegatuari jakinaraziko die
- Ustezko erasotzailea ikastetxeko langilea den kasuetan, 2.1.1 atal honetan bildutako jokabideekin bat etorritik eta antzera jokatu da; nolanahi ere, 2.3.1 puntuan aurkeztutako neurriak ere aktibatu ahalko dira, modu osagarrian.
- Jakinarazpenak idatziz egingo dira beti. Egindako bilerek edo gizarte zerbitzuei kontsulta egiteko egindako deiek ez dute balio legalik izango. Ikastetxeak prestatutako jakinarazpen dokumentua (gizarte zerbitzuei jakinarazteko zein guardiako epaitegian edo Fiskaltza aurrean salatzeko) modu bateratuan prestatuko dute adierazleak antzeman dituzten edo haur edo adingabearen jakinarazpena jaso duten profesionalak, ikastetxeko zuzendaritza taldearen laguntzarekin. Idatzi hori gizarte zerbitzuen administrazio espedientera gehituko da, ondorio guztietarako. Gurasoek edo lege ordezkariak, eskatuz gero, sarbidea izan dezakete espedientera eta, hala badagokio, horren kopia ere lor dezakete, indarrean dagoen legedian ezarritakoarekin bat etorritik. Horregatik, pertsona profesionalen integritatea arriskuan jar dezakeen egoera aurreikusten den kasuetan, jakinarazpena egiteko datu pertsonalak ikusgai jarriko ez dituzten formulak erabili ahalko dira, nahiz eta emandako informazioaren ardura duen pertsona barne mailan ongi identifikatuta egon (ikastetxearen zigilua, nomina zenbakia edo ausaz esleitutako zenbakia...).

¹⁷ **3. Atala.** Jokabide prozedura hezkuntzaren testuinguruan. Eskolak ZER EGIN BEHAR DUEN eta eskolak zer EZ DUEN EGIN BEHAR.

- Kontuan hartu beharko da hurrei egindako sexu esplotazio edo abusu kasuen susmoak edo ebidentzia jakinaraztea hezkuntza alorreko profesionalen lege betebeharra dela, eta ez da haur edo nerabearen guraso edo lege ordezkarien baimenik behar.
- Abiarazitako jarduketak haur edo nerabearen guraso edo lege ordezkariei jakinarazi beharko dizkio ikastetxeak, salbu eta jakinarazpenak adingabea arriskuan jar dezakeela uste badu. Dibortzio edo banaketa kasuetan, bi gurasoei jakinaraziko zaie, zaintza edo legezko jagotea nork duen kontuan hartu gabe.

2.1.1.1. Hurrei egindako sexu esplotazio edo abusuen ebidentzia kasuetan (adierazle erabat espezifikoak ikusten diren kasuetan: lesio fisikoak egotea edo adingabeak abusu edo esplotazioa errebelatzea), ikastetxeak honako jarduketa hauek jarriko ditu martxan:

- Hurrei egindako sexu esplotazio edo abusuaren ebidentzia sortu bada haur edo nerabeak bat-batean kontatu egin duelako, bereziki garrantzitsua da pertsona profesionalak haur edo nerabeari gertatutakoren inguruko galdeketa EZ egitea. Kontakizuna jaso duen pertsona profesionalak, zuzendaritza taldearekin batera, kontakizunaren idatzizko transkripzioa egingo du, baita kontakizuna nola gertatu den azaltzeko inguruabarrena ere; horrez gain, haur edo nerabe hori artatzen duten pertsona profesionalak bildutako jokabide adierazle guztiak ere jasoko dira, ahal bezain modu objektiboan eta balio iritzirik gabe. Idatzia guardiako epaitegian aurkeztuko den salaketaren oinarri gisa hartuko da (edo Fiskaltzan, erasotzailea beste adingabe bat bada), eta udal mailako gizarte zerbitzuei ere jakinaraziko zaie, aldi berean.
- Haur edo nerabearentzat kautelazko babes neurriak hartzea¹⁸ komenigarritzat jotzen bada, orduan pertsona profesionalak argudiatu egin beharko dute guardiako epaitegiaren aurrean aurkeztutako salaketan (edo Fiskaltzan, dagokion gisan), epaitegiak balorazioa egin dezan, eta, hala badagokio, babesteko beharrezko jarduketak ezar ditzan.
- Gizarte zerbitzuek haur edo nerabea babesgabetasun egoeran dagoela ezartzen badute, beharrezko babes neurriak premiaz hartuko dituzte. Gizarte zerbitzuek ikastetxearen kolaborazioa izan dezakete (zuzendaritza taldearen bitartez) neurri horiek aplikatzeko adingabearen integritate fisiko edo psikikorako arrisku larriko egoera denean, eta baliabide batean berehala sartu behar denean (egoitza edo familia) edo ihes egiteko arriskua dagoenean.
- Hurrei egindako sexu esplotazio edo abusuaren ebidentzia egin berria denean (pubertaro aurreko haurren kasuan 72 ordu; nerabeen kasuan, 5-7 egun), eta adierazpen fisikoek arreta medikoa behar badute, sexu transmisiozko

¹⁸ Haur edo nerabe biktima pairatzen ari den minaren kausatik babesteko epaileak hartzen dituen neurriak dira kautelazko neurriak, zigor prozesuak irauten duen bitartean; batzuetan prozesu horiek luzatu egiten dira. Ezar daitezkeen neurriak dagokienez, urruntze neurriak, edo bisitak egin edo gaua igarotzeko aukera bertan behera uzteko neurriak izan daitezke. Besteak beste, hiru betekizun bete behar dituzte: instrumentalak, behin-behinekoak eta proportzionalak izatea.

infekzioetarako tratamendua behar denean, premiazko kontrazepzioa behar denean edo nerabea haurdun geratu bada, ikastetxeak haur edo nerabea lurralde bakoitzeko Osakidetza Euskal Osasun Sistemako erreferentziazko ospitalera eraman beharko du, beharrezko arreta mediko urgentea emateko zein froga fisiko eta biologikoak biltzea bermatzeko, balizko azterketa mediko forentse batean. Posible den neurrian, haurra edo nerabea tutoreak eramango du, zuzendaritza taldeko kideren batekin. Kasu horretan, erreferentziazko ospitaletik kasuan kasuko protokoloa aktibatuko da.

2.1.1.2. Haurrei egindako sexu esplotazio edo abusuen susmoen kasuan, 48 orduko epean jakinaraziko zaie udal gizarte zerbitzuei eta guraso edo lege ordezkariari.

- Familiatik kanpoko sexu abusuen kasuetan, eta lege ordezkarietako bat babeslea denean, ikastetxeak (haur edo nerabearen tutoreak, zuzendaritza taldearekin batera) identifikatutako susmo adierazleak jakinaraziko dizkie gurasoei edo lege ordezkariari eta udal mailako gizarte zerbitzuei. Une horretatik aurrera, gizarte zerbitzuek lagunduko diote familiari ondoren etorriko den esku hartzeko prozesu osoan; beste jarduketa batzuen artean, haurrak edo nerabeak tratamendura sarbidea izatea erraztuko dute.
- Haurrei egindako sexu esplotazio edo abusuen susmoen kasuetan familian ez badago babesle figurarik, edo ikastetxearen aburuz (zuzendaritza taldea, orientazio taldearen aholkularitzarekin) gurasoei edo lege ordezkariari jakinarazteak haurra edo nerabea arriskuan jar badezake, orduan ikastetxeak susmoa udal gizarte zerbitzuei jakinaraziko die, eta horiek indarrean dagoen babes prozedurekin bat etorritik jardungo dute.

2.1.2. OSASUNA

Osasun sistemak betebeharrak erabakigarria dauka haurrei egindako sexu esplotazio edo abusu kasuak detektatzen, batez ere lehen mailako arreta zentroen eta ospitaleetako zerbitzuen bitartez. Antzematea ezinbesteko baldintza da esku hartzea ahalbidetzeko, eta jakinaraztea betebeharrak legal eta profesionala da. Haurrei egindako sexu abusuen aurreko osasun jarduketa **berariazko protokoloetan** dago jasota (ikusi IV. eranskina).

2.1.2.1. Osasun Sailak haurrei egindako sexu abusuen kasuetarako **erreferentziazko ospitale** bat izendatuko du lurralde bakoitzean: Arabako Unibertsitate Ospitalea, Gurutzetako eta Basurtuko unibertsitate ospitaleak eta Donostia Unibertsitate Ospitalea. Ospitale horien betebeharrak profesional talde bat haur eta nerabeei egindako sexu abusetan espezializatzea da; zuzeneko esku hartzeak egitea eta beste osasun profesional batzuei aholkatzea bezalako funtzioak izango dituzte. Haur eta nerabeei egindako abusuen ebidentzia (1.4. atalean azaldutakoarekin bat etorritik) edo sexu esplotazio kasuetan, ikastetxeetatik, Ertzaintzatik, lehen mailako arreta zentroetatik, jarduteko jarraibide horiek beren gain hartzea erabakitzen duten osasun zentro

pribatuetatik¹⁹ eta gizarte zerbitzuetatik haur eta nerabeak ospitale horietara bideratuko dituzte, arreta eman eta miaketa medikoak egiteko. Horrez gain, ospitaleetako larrialdi zerbitzuetatik, Etengabeko Arreta Guneetatik (EAG) eta larrialdietako koordinatzaileek (112) ere ospitale horietara bideratuko dituzte.

2.1.2.2. Hurrei egindako **sexu abusu edo esplotazioaren ebidentzia kasuetan**, adierazle erabat espezifikoekin presentziarekin identifikatuta (adingabeak kontatzea edo lesio fisikoak), orduan premiazko kasuak eta premiazkoak ez diren kasuak bereizi behar dira. **Premiazko kasu** gisa hartuko dira arreta medikoa behar duten lesio fisikoak dauden kasuak, tratamendua jarri behar denean (ikusi aurrekoa) edo delitua frogatzeko elementu izan daitezkeen 72-168 ordu baino gutxiagoko zantzu fisiko eta biologikoak aurreikusi badira.

Premiazko kasuetan, lehen mailako arreta zentroetatik (pediatria zerbitzuak 14 urtetik beherakoen kasuan eta familiako medikuntza 14 eta 18 urte arteko nerabeen kasuan) edo larrialdietako zerbitzuetatik (ospitaleak edo anbulatorioak) jarduteak esan nahiko du biktima kasuan kasuko erreferentziazko ospitalera berehala bideratuko dela (une horretan beharrezko osasun arreta eman ondoren), beharrezko miaketa eta probak erreferentziazko ospitalean egite aldera. Bideratzen duen profesionalak txosten bat egingo du, eta bertan jasoko du zer antzeman, entzun eta egin duen (ospitalera bideratzeko erabakia barne).

Sexu abusuen kasuak dokumentu hau onartu duten osasun zentro edo kontsulta pribatuetan identifikatzen dituzten osasun arloko profesionalak pareko jokabidea izan beharko dute, haurra edo nerabea kokapenaren arabera erreferentziazko ospitalera eramanez eta adingabearen bizitokia den udalerriko udal gizarte zerbitzuei egindako jarduketak jakinaraziz.

Honelako ebidentzia eta premiazko kasuetan, erreferentziazko ospitaleek beharrezko arreta medikoa emango dute eta gertakarien berri emango diete epaitegiei. Larrialdien taldeak (telefonoz edo idatziz) berehala jakinaraziko dio guardiako epaitegiari (edo Fiskaltzari, ustezko erasotzailea ere adingabea bada), eta miaketa mediko forentsea beharrezkoa den azken horrek ebatziko du. Baimenduz gero, miaketa erreferentziazko ospitalean egingo da, eta auzitegi medikua bertara joango da, azterketa egin eta froga fisiko eta biologikoak jasotzeko. Larritasun eta bizitza arriskuan badago salbu, bertaratzeko itzarongo da. Ospitaleak, nolanahi ere, zaintza katea bermatu beharko du, mediku forentsea iritsi arte lehenago jaso ahal izan diren frogak zainduz, azken horrek bere gain hartu arte.

Guardiako epaitegiak ez badu mediku forentsea bidaltzea erabakitzen, eta Fiskaltzak ez badu ikertzeko eginbiderik irekitzen, orduan ospitaleak haurra edo nerabea artatuko du dagokion funtzio asistentzialetik, berariazko protokoloa jarraituz.

¹⁹ Momentu honetatik aurrera, osasun zerbitzu pribatuak aipatzen diren aldiro jarduteko jarraibide hauek onartzen dituztenei buruz ariko gara.

Haurra edo nerabea ospitaleratu behar izanez gero, osasun zentroak bermatuko du ez zaiola ospitaleko altarik emango epaitegiak, fiskaltzak edo dagokion foru aldundiak babesa bermatu arte.

Premiazkoak ez diren kasuak honela definitzen dira: abusua EZ da egin berria (pubertaro aurreko haurren artean, 72 ordu; nerabeen kasuan 5-7 egun), ez dago arreta medikoa behar duen adierazpen fisikorik, ez da tratamendurik behar sexu transmiziozko infekzioetarako, ezta premiazko kontrazepziorik, ez dago nerabearen haurdunaldirik, edo haur edo nerabearen errebelazio zuzenetik heldutakoa, baina badaude adierazle fisikoak; abusua antzeman duen edozein osasun eragilek, lehen mailako arretan zein ospitalean izan, osasun sistema publikoan edo osasun zerbitzu pribatuetan, salaketa aurkezteko betebeharra dauka, guardiako epaitegian (edo Fiskaltzan, erasotzailea adingabea den kasuetan). Kasua antzeman eta hurrengo 48 orduetan egingo da salaketa.

Haur edo nerabearentzat kautelazko babes neurriak hartzea komenigarritzat jotzen bada, orduan pertsona profesionalak argudiatu egin beharko dute guardiako epaitegiaren aurrean aurkeztutako salaketan (edo Fiskaltzan, dagokion gisan), epaitegiak balorazioa egin dezan, eta, hala badagokio, babesteko beharrezko jarduketak ezar ditzan.

Premiazko kasuetan zein premiazkotzat jo ez diren kasuetan, salaketa aurkeztu ondoren, abusua antzeman duen langile profesionalak (lehen mailako arretakoak, ospitale zerbitzukoak edo kontsulta pribatuetakoak) udal gizarte zerbitzuei jakinaraziko die, gizarte zerbitzuek familiari lagun egiteko familia haur edo nerabeari babesa emateko moduan badago, edo indarrean dagoen babes prozeduraren arabera joka dezaten adingabearen lege ordezkariak axolagabeak badira edo ez badute adingabea ongi zaintzen.

Bidenabar, salbu eta horrela jokatzek haurraren edo nerabearen integritate edo bizitzarako arriskua dakarrela pentsatzeko arrazoizko zalantzak edo zantzuak egonez gero, egindako jarduketak adingabearen lege ordezkariari jakinaraziko zaizkie, gertatutakoa udal gizarte zerbitzuei jakinarazi zaiela barne; horien harremanetarako datuak eskainiko zaizkie. Komunikazio hori modu presentzialean egingo da, elkarriketa batean, gehienez 7 egun naturaleko epean gizarte zerbitzuei jakinarazten zaien unetik; hala ere, idatziz egin ahalko da, jakinarazpena egitea jakinarazpena egin behar duen pertsona profesionalarentzat arriskutsua izan daitekeela susmatuz gero.

Osasun arloko langileek lesioen parte bat egin beharko dute, txosten medikoari atxikitzeko eta salaketaren oinarri gisa baliatzeko. Komeni da dokumentu horretan aipatzea aurkikuntzak (historia klinikoa, sintomak, lesioak, laborategia) sexu abusuen balizko kasu batekin bateragarriak direla (juizio klinikoa) eta haurrak edo nerabeak egindako adierazpenak jasotzea (edo berarekin joan direnenak), lesio horien sorburuari dagokionez ("aipatu du..."), gertatutakoari buruzko galdeketa eta zuzeneko galderak eta galdera iradokitzaileak egitea saihestuz.

2.1.2.3. Hurrei egindako sexu esplotazio edo abusuen susmoen kasuetan jardutean, zein zerbitzutan egiten den kontuan hartu gabe (lehen mailako arreta, arreta espezializatua, ospitaleko arreta; publikoa edo pribatua), udal gizarte zerbitzuei jakinarazi beharko zaie beti. Jakinarazpen hori idatziz egin beharko da beti, eta ez dira baliagarriak izango (jakinarazpen formalaren ondorioetarako) ahoz edo telefonoz egindako jakinarazpenak, edo koordinazio bileretan egindakoak. Zantzu susmagarriak antzeman eta hurrengo 48 orduko epean egingo da jakinarazpena.

Gizarte zerbitzuei jakinarazi ondoren, osasun arloko zerbitzuek egindako jarduketak jakinaraziko dizkiete haur edo nerabearen lege ordezkariei. Komunikazio horiek aurreko atalean azaldutako baldintza eta aurreikuspenekin egingo da, sexu abusu edo esplotazioaren ebidentzia kasuetan jokatzeari dagozkionak.

Familian ez badago babesle figurarik, edo osasun zerbitzuaren aburuz gurasoei edo lege ordezkariak jakinarazteak haurra edo nerabea arriskuan jar badezake, orduan osasun zerbitzuak udal gizarte zerbitzuei jakinaraziko die, eta horiek indarrean dagoen babes prozedurekin bat etorritik jardungo dute.

2.1.2.4. Hurrei egindako sexu esplotazio edo abusuen susmoa jakinarazten den kasuetan zein ebidentzia salatzen denean, osasun zerbitzuaren jakinarazpen inprimakia, lehen mailako arretan zein ospitale zentroetan sortu, gizarte zerbitzuen administrazio espedientean gehituko da; haur eta nerabearen lege ordezkariak, hala eskatuz gero, espedientera sarbidea izango dute indarrean dagoen ordenamendu juridikoan ezarritako baldintzetan. Horregatik, pertsona profesionalen integritatea arriskuan jar dezakeen egoera aurreikusten den kasuetan, jakinarazpena egiteko datu pertsonalak ikusgai jarriko ez dituzten formulak erabili ahalko dira, nahiz eta emandako informazioaren ardura duen pertsona barne mailan ongi identifikatuta egon arren (zentroaren zigilua, elkargoko zenbakia...).

2.1.3. GIZARTE ZERBITZUAK

Udal gizarte zerbitzuek, dagozkien esku hartzeen esparruan (oinarrizko zerbitzuak edo zerbitzu komunitarioak, gizartean eta hezkuntzan eta familian esku hartzeko programak, etab.), gizarte zerbitzu foralek, dagozkien funtzioak betetzean (babesgabetasunaren balorazioa, familian esku hartzeko programak, familian eta egoitzan harrera ematea...), zein haurtzarorako eta nerabezarorako informazio, aholkularitza eta orientaziorako zerbitzu telefonikoa eta telematikoa (116111 ZEUK ESAN) antzeman ditzakete sexu abusu eta/edo esplotazio kasuak, sexu abusuen susmoen kasuetan edo adierazle erabat espezifikoekin (ebidentzia).

2.1.3.1. Gizarte zerbitzuek, udal mailakoek zein foru mailakoek, haien esku hartzeen esparruan **sexu abusu edo esplotazioko ebidentzien** kasuak antzemanek gero, salaketa aurkeztu beharko dute guardia epaitegiaren aurrean (edo Fiskaltzan, erasotzailea ere adingabea bada).

Ebidentzia haur edo nerabe baten kontakizuna baldin bada, kontakizunaren transkripzio idatzia egingo da, baita biktima artatzen duten pertsona profesionalak bildutako

jokabide adierazle guztiena ere. Puntu honetan bereziki garrantzitsua da nabarmentzea pertsona profesionalek ez diotela haur edo nerabeari gertatutakoari buruzko galdeketa egin behar, rol baloratzailerak ohituta egon arren; kasu horretan ezinbestekoa da soilik haurrak edo nerabeak ahoz esandakoa ahal bezain fidel transkribatzea, eta salaketa guardiako epaitegian edo Fiskaltzan aurkeztea, dagokion gisan, kontakizunera bultzatu edo galdera iradokitzaileak saihestuz.

Haur edo nerabearentzat kautelazko babes neurriak hartzea komenigarritzat jotzen bada, orduan pertsona profesionalek argudiatu egin beharko dute guardiako epaitegia aurrean aurkeztutako salaketan (edo Fiskaltzan, dagokion gisan), epaitegiak balorazioa egin dezan, eta, hala badagokio, babesteko beharrezko jarduketak ezar ditzan.

Aurreko txostena egiten den bitartean eta beti haur edo nerabearen lege ordezkariak ez bazaie guraso ahala kendu edo arrazoizko zalantza edo zantzuak egonez gero pentsatzeko horrek arriskuan jarriko lukeela haur edo nerabearen bizitza edo integritatea, lege ordezkariak jakinaraziko zaie salaketa aurkeztu dela, modu bateratuan aurkezteko aukera emate aldera.

Haurrei egindako sexu esplotazio edo abusuen ebidentziak egin berria denean (pubertate aurreko haurren kasuan 72 ordu; nerabeen kasuan, 5-7 egun), eta adierazpen fisikoek arreta medikoa behar badute, sexu transmisiozko infekzioetarako tratamendua behar denean, premiazko kontrazepzioa behar denean edo nerabea haurdun geratu bada, haurra edo nerabea Osasun Sailak lurralde bakoitzean ezarritako erreferentziazko ospitalera eramango da, adingabearen beharrezko arreta mediko urgentea bermatzeko zein frogak fisiko eta biologikoak biltzea bermatzeko, balizko miaketa mediko forentse batean.

Haurrei eragindako sexu abusuen ebidentzia badago, baina ez bada prozedura judizialik abiatu erasotzailea (14 urtetik beherakoa izanik) ezin delako inputatu, edo beste edozein arrazoi dela medio, gizarte zerbitzuek -udal mailakoek zein foru mailakoek- haur edo nerabe biktima eta, hala badagokio, haur edo nerabe erasotzailea Tratamendu Espezializatuko Unitatera bideratuko dituzte (ikus 2.3), bien arreta, tratamendua eta jarraipena bermatzeko.

2.1.3.2. Haurrei egindako sexu esplotazio edo abusuen susmoa gizarte zerbitzuen esku hartze propioetan antzeman gero, adierazleak antzeman dituzten pertsona profesionalek²⁰ txosten bat emango dute eskura dagoen informazio guztia bilduz; txostena gertaeren balorazioa egiteko izendatutako gizarte zerbitzu foraleko taldera igorriko da. Udal gizarte zerbitzuek ikastetxeetatik, osasun zentroetatik eta Ertzaintzatik jasotako jakinarazpenak, halaber, talde horietara igorriko dituzte, txosten osagarri batekin, 2.3.3 ataleko “Esku Hartzea” fasean deskribatu dena.

Gizarte zerbitzu foralei bideratutako jakinarazpena 15 eguneko epean egingo da, eta ez gertatutakoaren berri izan eta ondorengo 48 orduetan (aurreko sistema publikoetarako

²⁰ Dokumentua, kasu guztietan, zerbitzu, programa edo ataleko ardura duen teknikoari buruz ari da. Udal gizarte zerbitzua pertsona profesional bakarrak erabiltzen duen kasuetan, pertsona hori zuzenean zuzenduko da gizarte zerbitzu foralengana.

ezarri bezala), gehitutako jarduketak egiteko beharrian dagoen aurreko paragrafoan deskribatutako inguruabarrari erreparatu.

2.1.4. ERTZAINZA ETA UDALTZAINGOAK

Sexu abusu edo esplotazioaren biktimak den haur edo nerabe baten aurrean Ertzaintzako langileen (eta tokiko polizien) jarduna, oro har, Eusko Jaurlaritzako Segurtasun Saileko Segurtasun Sailburuordetzaren *Polizia jarduketak adingabeekin* jarraibidean jasotako printzipio eta argibideetara egokitu beharko da.

Jarduteko jarraibide horiek eragin duten gertaeren berri izatean, ustezko delitu gertaerak jazo diren eremuko ertzain etxea izango da beharrezko errekerimenduei erantzuteko erakunde eskuduna. Horietako bakoitzean hurbiltzaile edo kontaktuzko agentearen figura dago; figura horren funtzioetako bat jarduteko jarraibide hauetan inplikaturiko gainerako erakundeekin lotura egitea da; hortaz, informazio guztiak, ahal dela, figura horren bitartez bideratu beharko dira.

Ertzain etxe eskudunaren edo, hala badagokio, tokiko polizia etxeen jarduna honako hau izango da: salaketa jaso, ikerketa hasi eta dagozkion polizia eginbideak abiaraztea, besteak beste, guardiako epaitegiari (edo Fiskaltzari, erasotzaileak adingabea diren kasuetan) berehala jakinaraziz.

Hurrei egindako sexu esplotazio edo abusuaren ebidentzia egin berria denean (pubertaro aurreko haurren kasuan 72 ordu; nerabeen kasuan, 5-7 egun), eta adierazpen fisikoek arreta medikoa behar badute, sexu transmisiozko infekzioetarako tratamendua behar denean, premiazko kontrazepzioa behar denean edo nerabea haurdun geratu bada, esku hartzen ari den poliziak, gertaeren berri izan duen guardiako epaitegiak aldeztu aurretik baimena eman badu (edo Fiskaltza, erasotzaileak adingabeak direnean), haur edo nerabea lurralde bakoitzeko Osakidetza Euskal Osasun Sistemako erreferentziazko ospitalera eraman beharko du, beharrezko arreta mediko urgentea emateko zein frogatzaile fisiko eta biologikoak biltzea bermatzeko, balizko azterketa mediko forentse batean. Kasu horretan, erreferentziazko ospitaletik kasuan kasuko protokoloa aktibatuko da.

Ertzainek eta tokiko udaltzainek ez dute haur edo nerabearen deklarazioa jasoko emandako datuak aski direnean polizia ikerketa hasteko. Bereziki ez da deklarazioa jasoko pertsona profesional baten salaketa baldin badago, abusuaren aski azterna frogatu badaude edo frogak beste era batera lortu ahal badira. Adingabeari miaketa egingo zaio soilik biktimaren adinak horretarako aukera ematen badu eta zorrozki ezinbestekoa bada zigor ikerketaren helburuetarako; ikerketa justifikaziorik gabeko atzerapenik gabe egingo da, nolahi ere adingabea berriz biktimizatzea saihestuz eta galdeketa polizia ikerketaren alderdietan zentratuz (adibidez, egilea topatu edo identifikatzeko balio duten datuak), eta ez delituzko gertaerak kontatzen.

Poliziaren egoitzan zuzenean aurkeztutako salaketa kasuetan, salaketaren kopia entregatuko zaio salaketa aurkeztu duen pertsonari.

Hurbiltze edo kontaktuko agenteak edo udaltzaingoen bulego bakoitzak zehaztuko duen pertsonak gertaerak haur edo nerabe biktimaren bizitokiko gizarte zerbitzuei jakinaraziko dizkie, familiari lagun egiteko, familia biktima babesten ari bada edo, horrela ez bada, indarrean dauden babes prozedurekin joka dezaten.

2.2. Prozesu judiziala

Jarduteko jarraibide hauen elaborazioan parte hartzen duten pertsonak ulertzen eta aitortzen dute epaile eta magistratuek eta Ministerio Fiskalak independentzia dutela jarduketa prozesalean. Horrenbestez, atal honen edukia gomendioen proposamen modura hartuko da, hurrei egindako sexu abusuen biktima diren haur eta nerabeen eskubideak babesteko beste esperientzia batzuetan baliagarritzat frogatu diren beste praktika hobe batzuk kontuan hartuz.

Puntu honetan gogoratu behar da, nahiz eta antzemate eta bideratzeko aurreko atalean eta esparru bakoitzean argi eta garbi adierazi den, kapitulu honetan azalduko den **prozesu judiziala** kasu guztietan hurrei egindako sexu abusu edo esplotazioaren **ebidentzia kasuen jarduketei buruz ari garela** (adierazle erabat espezifikoak: kontatzea edo lesio fisikoak). Aurretik esandakoa nabarmendu ondoren aipatu behar da badirela zenbait salbuespenezko kasu (esaterako gertaeren egilea identifikatzea ezinezkoa denean); kasu horietan, ebidentzia egon arren, delitua epaitzea ezinezkoa izango da.

Bestalde, aurretik aipatutako ebidentzia kasu guztietan salaketa aurkezteko betebeharra gorabehera, jarraian deskribatuko den prozedura ustezko erasotzaileak 14 urtetik gorako pertsonak diren kasuei dagokie, zigor erantzukizuna antzeman daitekeen kasuei, hain zuzen ere. Adin hori baino gazteagoak diren pertsonen kasuan, eta, hortaz, prozedura judizial penala aplikatuko ez zaien pertsonen kasuan, Fiskaltzak adingabeak babesteari dagokionez Kode Zibilean ezarritako arauetan xedatutakoa aplikatuko du. Nolanahi ere, biktimak eska dezakeen erantzukizun zibila jurisdikzio zibilean argituko da, jarduteko jarraibide hauetatik kanpo dagoen eremuan, hain zuzen ere.

2.2.1. Ohar orokorrak

Biktimaren estatutuari dagokionez, eta arau arautzailean jasotakoarekin bat etorriz, biktimari babesa eta laguntza emateak kontzeptu zabala du oinarri, prozesu hutsa gainditzen duen kontzeptua, zaintza integrala emate aldera. Oro har, babes neurrien helburua eraginkortasuna lortzea da errepresalien, intimidazioaren, bigarren biktimizazioaren, min psikikoen edo duintasunari eraso egitearen aurrean, lekuko gisa deklaratzeko edo galdeketetan²¹.

Azkartasun printzipioa dela bide, eta berriz biktimizatzea ekiditeko eta tratamendu terapeutikoa hastea nahigabe atzeratzea saihesteko, bereziki garrantzitsutzat jo da Fiskaltzaren bulegoaren betebeharra eta²² Bulego Judizialarena (Justizia Administrazioaren abokatuen bitartez) hurrei egindako sexu abusu eta esplotazioen kasuak bultzatzean.

²¹ Delituen Biktimaren Estatutuaren apirilaren 27ko 4/2015 Legearen zioen azalpenetik.

²² Estatuko Fiskaltza Nagusiaren 3/2009 Zirkularra. 8. ondorioa, 12.1.

“Biktima berezi” gisa hartzean, **izapidetze lehenetsiko kausa** gisa sailkatuko dute, eta azkar izapidetzea zainduko dute.

Halaber, Justizia Administrazioako abokatuek bermatu egingo dizkiete biktima gisa dagozkien eskubideen gaineko informazioa eta jarraibideak,²³ baita prozedura osoan zehar lor ditzaketen babes eta zerbitzuei dagokienez ere, modu eguneratuan. Ezgaitasun sentzoriala edo atzerriko pertsonekin hitz egiteko beharrezko itzulpengintza edo interpretazio zerbitzuak berariaz aipatu dira.

Administrazio egoera irregularrean edo familiarik gabe dauden haur eta nerabe atzerritarren kasuan, bereziki garrantzitsua da, gainera, haien babesari eta ez itzultzeko bermeei, dokumentazioari edo, hala badagokio, borondatezko itzulerari buruzko informazioa.

Haur biktimen datuak babestu eta intimitate eskubidea babesteko, Justizia Administrazioako abokatuek kautela handienez jokatu dute autoak identifikatzean eta jarduketetan, eta informazio pertsonala aparteko pieza batean aurkezteko ahalegina egingo dute.

2.2.2. Lagun egitea Biktimei Laguntzeko Zerbitzuaren (BLZ) prozesuan zehar

Etorkizuneko jarduketa judizialean **biktimari lagun egiteak** duen garrantzia kontuan hartuz²⁴, garrantzitsua da instrukzioko auzitegiak eta Fiskaltzak lehen unetik jakinaraztea haur edo nerabearen lege ordezkariari Biktimari Laguntzeko Zerbitzua existitzen dela, eta horrekin zuzenean harremanetan jartzeko modua erraztea. Bideratzea biktimaren erabaki pertsonala denez, gerta liteke biktimak eskaintzari uko egitea edo erabakitzea prozesuak aurrera egin ahala beste une batean jarriko dela harremanetan zerbitzuarekin. Hala ere, hurrei egindako sexu abusu edo esplotazio kasuetan, delituaren larritasunagatik eta zaurkortasunagatik, bereziki gomendagarria denez prozesuaren hasiera-hasieratik lagun egite hau edukitzea, aldi berean BLZri biktima honen berri emango zaio. Zerbitzua, modu proaktiboan eta bideraketa jaso ondoren, biktimarekin harremanetan jarriko da, zerbitzua berriz ere eskaintze aldera. Prozesua honako hau izango litzateke:

1. Fiskaltzak edo epaitegiak bideratutakoa jasotzea.
2. Harremana biktimarekin.

²³ Delituaren Biktimaren Estatutuaren apirilaren 27ko 4/2015 Legea. Ulertzeko eta ulertua izateko eskubidea (4. artikulua) - hizkuntza argi, erraz eta ulertteraza; biktima bere aukerako pertsona batek lagunduta egon ahal izateko eskubidea; informazioa jasotzeko eskubidea (5. artikulua); zigor arloko auziari buruzko informazioa jasotzeko eskubidea (7. artikulua); itzulpen eta interpretaziorako eskubidea (9. artikulua); laguntza zerbitzuetara jotzeko eskubidea (10. artikulua); zigor arloko prozesuan aktiboki parte hartzeko eskubidea (11. artikulua); biktimen babeserako eskubidea (19. artikulua); biktima zigor arloko ikerketan babesteko eskubidea (22. artikulua).

²⁴ Bideratzearen helburua da biktimak etorkizuneko jarduketa judizialean norbaitek lagun egitea beharko ote duen baloratzea, baita horren maila eta irismena ere; horrez gain, biktima nola lagundu ere aztertzen da, sistema judizialarekin harremana izaterakoan, gertatuko diren jarduketak luze eta zabal azalduz, egoera zehatz bakoitzean. Garrantzitsua da haur edo nerabeak eta bere familiak prozesu judizialaren fase guztietan erabakiak hartzeak nolako inplikazioak eragiten dituen ulertzen dutela bermatzeko. Horri lotuta garrantzitsua da, halaber, ondorengo zitazio eta ebazpenen informazioa haur edo nerabeek eta haien lege ordezkariak zuzen ulertzen dutela bermatzea.

3. Informazioa bideratu duen erakundearentzat, harremanaren emaitzari dagokionez: BLZren akonpainamedua onartu den edo ez; onartu bada, BLZren esku hartzeari dagozkion ondorio eta inguruabarrak azaltzea.

2.2.3. Ikerketa fasea

Zigor ikerketan zehar, ikerketa garatzeaz arduratuko diren aginte eta funtzionarioek honako hau zainduko dute²⁵:

- haurrak arrazoirik gabeko atzerapenik gabe deklaratzeari
- Deklarazioa ahal bezain gutxitan jasotzea eta soilik zorrozki beharrezkoa denean
- Ezinbesteko azterketa mediko edo psikologikoak egitea prozesuaren helbururako eta kopurua ahal bezainbeste murriztea.
- Haurra edo nerabea bere aukerako pertsona batek lagunduta egon ahal izatea²⁶ (guraso edo lege ordezkaria, senidea, gizarte zerbitzuetako profesionala...).

Salaketa guardiako epaitegian jasota, epaileak:

- Ofizios edo Fiskaltzak eskatuta, biktima babesteko beharrezkotzat jotako babes neurriak hartuko ditu.
- Biktima ospitalean egonez gero, auzitegi medikua erreferentziazko ospitalera joatea erabakiko du, froga fisiko eta biologikoak jasotzeko. Guardiako epaileak ez badu eginbide hori ezartzen, biktimari azterketa forentsea egitea ukatu duen ebazpena aurkaratzeko aukera aztertuko du Fiskaltzak.

Prozedura abiarazteko autoa eman ondoren, epaile instruktoreak:

- a) Beharrezko **babes neurriak** hartuko lituzke, modu argudiatuan.

Haurrak ustezko abusatzailearekin bizitzen jarraitzen duen kasuetan, eta paira dezakeen mina ekidite aldera, banaketako kautelazko neurriak hartzea komeni den aztertuko da.

Helburu horretarako erabilgarritasun handikoa da [Prozedura Kriminalaren Legearen 544bis artikulua](#) aplikatzea; artikulua horrek ezarri zituen guraso ahala, tutoretza, kuratela, zaintza edo harrerari buruzko babes neurriak, baita komunikazio eta bisiten araubideari buruzkoak ere, indarrean egon daitezkeenak prozedura bukatu arte; prozedura bukatzean epaile edo auzitegi eskudunak berretsi edo bertan behera utziko ditu.

²⁵ Delituaren Biktimaren Estatutuaren apirilaren 27ko 4/2015 Legea. 22. artikulua.

²⁶ Delituaren Biktimaren Estatutuaren apirilaren 27ko 4/2015 Legea. 21. artikulua

Horrez gain, babesle judizial bat izendatzeko aukera ere aztertuko da²⁷.

Hartuko diren babes neurriak inplikaturako erakundeei jakinaraziko zaizkie, modu egokian ezarri ahal izateko eta esku hartu behar duten eragile guztiek modu koherentean joka dezaten.

b) Azterketa mediko-forentsea

Azterketa mediko-forentsea erreferentziazko ospitalean egingo da; auzitegiko medikua bertara joango da, guardiako epaitegiak eskatuta; berehala bertaratu beharko du.

Ospitaleko langile medikoek funtzio asistentziala beteko dute, eta auzitegiko medikuak, berriz, delitua ikertzeko funtzioa beteko du (lesio mota, lagin biologikoak eta ez biologikoak jasotzea...).

Posible den neurrian, biktimari egingo den jarduketa azalduko zaio, eta baimena eskatuko zaio. Miaketa 16 urtetik gorako nerabe bati egin behar bazaio, esku hartze edo azterketa medikoak egiteko baimena berak eman beharko du, *azaroaren 14ko 41/2002 Legearen 9.4 artikuluan ezarritakoa dela bide, informazio eta dokumentazio klinikoaren arloan pazientearen autonomia eta eskubideak eta betebeharrak arautzen dituen oinarrizko legea*²⁸. Baimena idatziz jaso beharko da.

Auzitegi Medikuntzako Euskal Institutua arduratuko da jasotako probak zaintzeaz.

c) Testigantza sinesgarritasunaren balorazioa eta aurretik eratutako froga egitea.

Haur edo nerabearen bigarren biktimizazioa saihesteko printzipioari erreparatuz, eta, erreparatuz, halaber, froga zaindu eta prozesuaren beharrezko bermeak zaintzeari, oro har²⁹ aurretik eratutako froga³⁰ gomendatzen da. Horretarako, instrukzioko epaileak (edo fiskalak, erasotzailea adingabea denean) bere lurraldeko Talde Psikosozial Judizialak aurretik eratutako froga egitea xedatuko luke, froga hori egiteko pertsona adituek osatutako zerbitzua den aldetik, biktimaren estatutuan adierazi bezala³¹.

Talde Psikosozial Judizialak epaitegiarekin eta aldeekin koordinatuko du froga lehenbailehen egitea, eta ahalegina egingo da 15 egun baino gehiagoko epea baino lehen egin dadin, epaitegiak edo Fiskaltzak froga egitea adosten duen unetik zenbatzen

²⁷ Delituaren Biktimaren Estatutuaren Legea, 26.2. artikulua.

²⁸ Betebehar horretatik salbuetsita egongo da (aipaturako legearen 9.3artikulua) *"paziente adingabea ez denean gai ez intelektualki, ez emozionalki esku hartzearen irismena ulertzeko. Kasu horretan, baimena adingabearen lege ordezkariak emango du, bere iritzia entzun ondoren, urtarilaren 15eko 1/1996 Lege Organikoaren 9. artikuluan ezarritakoa dela bide, adingabearen babes juridikoari buruzkoa"*.

²⁹ Estatuko Fiskaltza Nagusiaren 3/2009 Zirkularra. Babes maila neurtu egin behar da (4. ondorioa), kontuan hartuz, adinaz gain, "bera ere delituaren biktima den ala ez dioen datua, ustez egindako delituaren larritasuna eta izaera, nolabaiteko loturarik duen inputatuarekin edo akusatuarekin, etab". Haurrei egindako sexu abusuen kasuan, haur edo nerabea beti bertaratuko da biktima modura, delituaren izaerari dagokionez sexu delitua da eta larritasuna handia da; definizioan azaldu bezala, konfiantza edo ahaidetasun harreman baten esparruan gertatzen da, eta, hortaz, biktimak babes handiena behar du.

³⁰ Aurretik eratutako froga Prozedura Kriminalaren Legearen 448. eta 777.2 artikuluetan jasotako betekizunekin bat etorritik egin beharko da.

³¹ Delituaren Biktimaren Estatutuaren Legea, 26.1. artikulua. Adingabeentzako eta babes berezia behar duten pertsona ezigaituentzako babes neurriak

hasita. plazo no superior a 15 días a contar desde que se acuerda la realización de la prueba por el Juzgado o la Fiscalía. Denbora tarte labur horretan egiteari esker, edozein kalteren testigantza gorde daiteke, eta biktimaren tratamendua justu ondoren hasiko litzateke.

Testigantzaren sinesgarritasuna edo min psikologikoa ez bestelako alderdi psikosozialak baloratzea komenigarritzat joz gero, eskaera modu bateratuan egingo da une horretan; hala, bi gaiak biktimaren agerraldi berean landu ahalko dira.

Aurretik eratutako froga instalazio egokietan egin beharko da, biktimaren eta pertsona ikertuaren artean edozein motatako topaketa bisuala saihestuz³², bai egiteko lekuan, bai bertara iristeko sarbideetan; ikus-entzunezko baliabideekin grabatuko da³³ eta ahozko epaiketari aurkeztuko da froga dokumental modura; Fiskaltzak epaiketari ikusi eta eskaintzea eskatuko du³⁴.

Garrantzitsua da Justizia Administrazioako abokatuek bermatzea froga egiteko zitazioak eraginkorrak direla, bermatuz, aldeztu aurretik, modu legalean egin direla; horrek saihestu egingo luke bertan behera uzteko arriskua eta ondoren berriz zitatu behar izatea. Ildo beretik, filmazio sistemen egoera eta kalitatea berrikustea gomendatzen da.

Aurrekoa gorabehera, eta beharrezkoa den aldiro, aurretik eratutako beste froga bat egitea xedatu ahalko da, deialdiak ezin izan badu biktimaren testigantza jaso, eta emaitza positiboa aurreikusteko baldintzak daudenean.

d) Minaren balorazioa

Ikerketa fasean epaile edo epaitegi eskudunak, egokitzen jotzen badu, dagokion lurraldeko Auzitegiako Balorazio Integraleko Unitateak biktimaren minaren ebaluazioa egitea erabakiko du, psikikoa zein fisikoa, baita ondorioak, bilakaeraren eta tratamenduaren aurreikuspena eta bestelakoak ere, eta txosten hori kausa judizialera gehituko da.

Haur edo nerabearen deklarazioaren aurretik eratutako froga egin ez den salbuespen kasuetan, eta epaitegiak ebatziz gero testigantzaren sinesgarritasunaren balorazioa egin behar dela, horrek erabakiko du Auzitegiako Balorazio Integraleko Unitateak bi prozedurak aldi berean egitea eta haur edo nerabearen agerraldiaren esparruan.

Pertsona parte-hartzaileek komenigarritzat jo dute, kausarako interesekoa izan daitekeen neurrian, prozedura judizialean eta adituen balorazio prozesuetan biktimari buruzko txostenak gehitzea, hezkuntza, osasun edo gizarte zerbitzuen sistema publikoek emandakoak, ustezko abusuari lotutako adierazle edo kalteak adierazi edo

³² Abenduaren 4ko 8/2006 Lege Organikoaren 1. azken xedapenetako hirugarrenak paragrafo berri bat erantsi zion Prozedura Kriminalaren Legearen 448. artikuluari. Horren arabera, lekuko adingabeen deklarazioa, horien eta inputatuaren arteko topaketa bisuala saihestuz egingo da, eta, horretarako, proba hori egitea ahalbidetzen duen edozein bitarteko tekniko erabiliko da.

³³ Delituaren Biktimaren Estatutuaren Legea, 26.1. artikulua. Adingabeentzako eta babes berezia behar duten pertsona ezgaituentzako babes neurriak.

³⁴ 11. Ondorioa. Estatuko Fiskaltza Nagusiaren 3/2009 Zirkularra.

islatzen badituzte. Bideanabar, interesekotzat joko da pertsona profesionalak haien artean harremanetan egotea, aipatutako txostenen inguruko informazioa partekatzeko.

2.2.4. Epaiketa eta ahozko epaiketa hasteko fasea

a) Erantzukizun zibila³⁵

Minari eta tratamendurako eskubideari dagokionez, gomendatzen da Fiskaltzak zein biktimaren letradu zuzendaritzak biktimari eragindako min guztiak jaso ditzaten haien akusazio idatzietan eta kalte ordainen kontzeptuetan, ordura arteko tratamendu mediko eta psikologikoak barne, baita biktima erabat berreskuratu arte beharrezkotzat jotakoak ere, delituaren ondoriozko kalteetatik modu egokian, materialki eta moralki, sendatzea lortze aldera.

b) Ahozko epaiketa

Epaileak edo epaitegiak beharrezkotzat jotzen badu haurrak edo nerabeak ahozko epaiketan deklaratzeko, komenigarritzat joko da Estatuko Fiskaltza Nagusiaren 3/2009 Zirkularrean aurreikusitako **babes neurriak** aplikatzea,³⁶ azaroaren 10ekoa, baita Delituaren Biktimaren Estatutuaren Legean aurreikusitakoak ere³⁷. Balizko neurriak ofizioz zein alde batek eskatuta aplika daitezke, eta honako hauek dira:

- a) esku hartu behar duen epaiketa ezarpenen ordenan lehena izan dadin sustatzea;
- b) adingabea deklaratzeko lehena izan dadin saiatzea, epaiketen aretoko atean zain egon beharra saihestuz;
- c) haurraren eta gertaeren ustezko egilearen arteko kontaktu bisuala saihestea;
- d) epaiketen aretoan presente egon gabe entzuna izan dadin bermatzea (komunikazioaren teknologia egokiak);
- e) epaitutako delituzko egitatearekin garrantzirik ez duten biktimaren bizitza pribatuari buruzko galderak egitea ekiditea;
- f) ahozko epaiketa publikorik gabe egitea;
- g) deklarazioan zehar konpainia ematea (psikologoa edo senidea);
- h) hizkera ulergarria erabiltzea;
- i) haurrak deklaratzeko duen bitartean toge erabilera ezabatzea, eta

³⁵ Estatuko Fiskaltza Nagusiaren 3/2009 Zirkularra. 1. ondorioa, 12.9.

³⁶ 5. Atala. Biktima adingabeak ahozko epaiketan deklaratzeko: berme aplikagarrien analisia.

³⁷ 25.2 artikulua.

j) eserita deklaratu ahal izatea ahalbidetzea.

Zigor arloko auziari buruzko informazioa jasotzeko eskubidea dutenez³⁸, sexu abusu edo esplotazioaren biktima izandako haur eta nerabeei jakinarazi egingo zaie (lege ordezkariaren eta Babes Erakunde Publikoaren bitartez) epaiketaren data, ordua eta lekua, prozedura artxibatu izana, hala badagokio, emandako epai zigortzailea edo absoluzioko epaia eta akusatua espetxeratzea edo hartutako beste edozein babes neurri.

2.2.5. Betearazpen fasea

Halaber, eta betearazpen fasean³⁹, sexu abusu edo esplotazioko biktima izandako haur eta nerabeei jakinarazi egingo zaizkie (lege ordezkariaren eta Babes Erakunde Publikoaren bitartez) bere segurtasunean eragina izan dezaketen aginte judizialaren eta espetxe mailako erabakiak, baldintzapeko askatasun autoa eta irteteko baimenak, baita hirugarren gradura iritsi izana ere. Prozesu osoan bezala, jakinarazpen honetan bigarren mailako balizko biktimizazioa hartuko da kontuan eta kontu handiz jokatu beharko da, automatismoak saihestuz.

Haur edo nerabeak ebazpen horien aurkako errekurtsoa aurkeztu ahalko du, bere lege ordezkariaren bitartez, kasu horretan pertsonatu gabe ere, eta zilegitasuna izango du baldintzapeko askatasuna duen pertsonari legean aurreikusitako jokabideko arau edo neurriak ezartzea eskatzeko, bere segurtasuna ziurtatzeko.

2.2.6. Ebidentzia kasuen bereizgarriak akusatua adingabea izanik zigor erantzukizuna duenean (14-18 urte)

Sexu esplotazio edo abusuen ebidentzia kasuetan, erasoa ustez beste haur edo nerabe batek egin badu, kasua ikertzea Fiskaltzari dagokio. Puntu honetan gogoratu behar da ustezko arau-hauslea 14 urtetik beherakoa bada ez zaiola prozedura judizial penala aplikatzen eta Fiskaltzak adingabeak babesteari dagokionez Kode Zibilean ezarritako arauak aplikatuko dituela.

Fiskaltzaren independentziari zor zaion errespetuarekin, adingabeen erantzukizun penala arautu duen urtarilaren 12ko 5/2000 Lege Organikoaren 22.1.b) artikuluan ezarritakoari jarraikiz eta Prozedura Kriminalaren Legearen 448. artikuluan instrukzioko epaileari dagokionez aurreikusitakoarekin parekatuz, bermatuko da ustezko erasotzaile adingabeari 24 orduko epean abokatua esleituko zaiola, partikularra edo ofiziozkoa; hala, laguntza lehen eginbidetik ahalbidetuko litzaioke epaitegian, aurretik eratutako froga egiteko edo biktimaren edozein deklaraziotan, ondoren errepikatu beharra eta bigarren biktimizazioa saihesteko eta, aldi berean, defendatzeko eskubidea, kontraesan eta aldean arteko berdintasuna zainduz eta bien prozesu bermeak errespetatuz.

³⁸ Delituaren Biktimaren Estatutuaren Legea. 7. artikulua.

³⁹ Delituaren Biktimaren Estatutuaren Legea. 13. artikulua.

Bestalde, horrelako kasuetan, dokumentu honetan ezarritako printzipioa gogoan eduki behar da, hain zuzen ere, haurren sexu esplotazio eta abusuen formaren bat aplikatzen duen adingabea, berriz ere eta edozeren gaineratik, haur edo nerabe bat dela, eta babesteko neurriak, esku hartze terapeutikoa eta jarraipena jasotzeko eskubidea duela. Horregatik, arreta terapeutikoa bermatzeko ahalegina egingo da, baita hezkuntza baliabide batean erregimen itxian sartzeari dakarren balizko neurri judizial bat betetzeko denbora tartean ere. Horrelakoetan, nerabeak lehenagotik jasotzen badu Tratamendu Espezializatuko Unitatearen tratamendua, barneratze zentroan eskainitako tratamenduarekin jarraitzeko ahalegina egingo da, posible den neurrian arretaren jarraitutasuna eta koherentzia erraztuz. Neurri judizialak erregimen erdi irekiko barneratze modalitatean betetzeko gero, nerabearen ordezkariak hala eskatuta, irteerak adosteko aukera aztertuko da, hain justu ere Unitateak ezarritako tratamendu saioetara joateko, hain zuzen ere.

Azkenik, biktima eta erasotzaile adingabea elkarrekin bizi badira edo familia mailako harremana badute -neba-arrebak, lehengusuak edo harrerako familia edo zentro batean elkarrekin bizi diren haur eta nerabeak-, bereziki garrantzitsua da biak babesteko kautelazko neurriak hartzea. Horretarako, salaketa aurkeztu duten zerbitzuek eskaera arrazoituan babes neurri horiek jaso beharko dituzte; neurri horiek⁴⁰ *urtarrilaren 12ko 5/2000 Lege Organikoan jasotako formetan hartuko dira, adingabeen erantzukizun penala arautu duena*.

2.3. Esku hartzea, tratamendua eta jarraipena

2.3.1. HEZKUNTZA

Modu berezian eta **akusatua ikastetxeko profesional bat den kasuetan**, bereziki nabarmendu behar da oso garrantzitsua dela, gizarte zerbitzuen ikerketa prozesuak irauten duen bitartean susmo kasuetan edo prozesu judizialak irauten duen bitartean ebidentzia eta salaketa kasuetan, **haurren edo nerabeen zein gainerako ikasleak berehala babestea bermatuko duten zaintza eta antolaketa neurriak ezartzea**: pertsona profesional hori ez egotea inoiz bakarrik ikasgelan, berarekin batera guardiako beste irakasle bat egotea, jolastokiak zaintzen eta jantokiko orduetan, zaintza areagotzea, etab.

Pertsona erasotuak eta erasotzaileak kontakturik ez izateko zaintza eta antolaketa neurriak, babestea bermatuz, aplikagarriak dira biak (biktima eta erasotzailea) ikasgela bereko kideak direnean edo ikastetxe bereko ikasleak direnean ere.

Prozedura judiziala abiarazten den kasu zehatzetan, lurralde mailako ordezkariak, kautelazko neurri modura, pertsona susmagarriari behin-behineko eginkizun gabetzea aplikatzea erabaki ahalko du; kasu horretan, abiarazitako diziplina prozedura eten egingo litzateke harik eta abiatutako prozesu judiziala bukatu arte. Epaitegiak eta Fiskaltzak lurralde mailako ordezkariak jakinaraziko dizkiote artxibatzea edo zigortzea ekarriko

⁴⁰ Zentroan barneratzea, erregimen egokian, zaintzapeko askatasunean, biktimaengana gerturatzeko edo harekin komunikatzeko debekua, edo epaileak zehaztuko dituen senide edo pertsonetikiko, edo beste pertsona, familia edo hezkuntza talde batekin bizitzea.

duten ebazpenak, administrazio espediente zigortzailea artxibatu edo horrekin jarraitzeko ondorioetarako.

Jarduteko jarraibide hauetan jasotakoaz gain eta modu osagarrian, ikastetxeek:

- Haur eta nerabe biktimak eta sexu erasotzaileak *hezkuntza premia bereziak* dituzten haur modura hartuko dituzte, eskola inklusiboa garatzeko Esparru Planean (2019-2022) adierazitakoarekin bat etorritz.
- Adingabeen arteko ("*berdinen arteko*") haurren sexu abusu kasuetarako ikastetxeetan sexu jazarpenen egoeren aurreko jardun protokoloan aurreikusitako prebentzio eta esku hartze neurriak sustatuko dituzte⁴¹.

2.3.2. OSASUNA

2.3.2.1. Haurrei egindako sexu abusuen aurreko osasun jarduketa **berariazko protokoloetan** dago jasota (ikusi V. eranskina).

Sexu esplotazio edo abusuen **ebidentzia kasuetan** ebaluazio eta tratamendu medikorako inguruabarrak zehaztu dira. Abusu akutu edo egin berrien kasuan zein egin berriak ez diren kasuetan, profesional mediko batek ikusi behar ditu. Lehenengoen kasuan, premiaz bideratu behar dira, baina bigarrenen kasuan osasun sistemak ahal bezain azkar artatu behar du, baina ez larrialdi modura.

Sexu abusu ez akutu edo ez egin berrien **susmoak** daudenean, komeni da medikuntza/pediatrico profesionalek haur edo nerabea baloratzea, ahal dela haurrei egindako sexu abusuen inguruko prestakuntza eta esperientzia dutenek. Diagnostikoko aurkikuntzarik ez dagoenean ere, ebaluazio osoa egitea oso erabilgarria da. Terapeutikoa da haur edo nerabeak eta familiak konfiantza ematen dien pertsona profesionala entzutea esanez azterketa fisikoa normala dela eta itxuraz ez dagoela kalterik.

Ebaluazioaz eta hasierako neurriez gain, ezinbestekoa da sexu abusuak pairatu dituztela pentsatzeko susmoak edo ebidentziak dituzten haur eta nerabeen **osasun arloko jarraipen** egokia egitea.

Osakidetza - Euskal Osasun Sistemak hartu du bere gain jarraipen hori egitea, berariazko kontsultetan: Pediatria Soziala, Infektologia Pediatrikoa, Lehen mailako Arreta, etab. Kontsulta hauetan hainbat alderdi landuko dira:

- Egindako azterketen emaitzak, beharrezko froga berriak zehaztea, bigarren mailako ondorioen monitorizazioa eta tratamenduari atxikitzea, agindu bada.

⁴¹ Eskola jazarpeneko egoeren aurreko jardun protokoloak zehazten ditu ikastetxeek **jarraitu beharreko urratsak**, balizko eskola jazarpeneko egoera bat antzeman edo horren berri edukitzean, eta bertan jasotako hamar jazarpen moten artean "sexu abusu/jazarpena" ageri da.

Protokoloa ikastetxe bakoitzetik bultzatu beharreko jarduketan multzo barruan dago kokatuta, eskola barruan bizikidetza positiboa bultzatzeko. Ikastetxeetako esku hartzea ahal bezain **azkar, eraginkor eta segurua** izatea bermatzea du helburu, esku hartzeko eskatu den kasu guztietan.

- Laguntza psikologikoa jasotzen duela eta Tratamendu Espezializatuko Unitatean jarraipena jasotzen duela bermatzea.
- Pairatutako sexu abusuen ondorioz ager daitezkeen adierazpen fisikoak, emozionalak eta jokabidearenak goiz identifikatzea.
- Haur eta nerabeei eta haien familiei babesa eskaintzea. Osasunari, ondorioei, fisikoki eta psikologikoki berreskuratzeari, etorkizuneko arazoei zein bestelako gaiei buruz sor daitezkeen zalantza guztiak argitzea.
- Beharrezko koordinazioa finkatzea esku hartzeko arloetako profesionalekin.

2.3.2.2. Osasun zentroek **beharrezko neurriak** emango dituzte osasun arloko profesional batek artatzen duen bitartean haur edo nerabea lege ordezkariekin batera egoteko ohiko jarraibidea betetzen dela bermatzeko. Hala ere, akusatua osasun esparruko profesional bat denean, zentroak beharrezko neurriak hartuko ditu profesional horrek ez dezan harremanik izan adingabeekin susmoen kasuan ikerketak irauten duen bitartean eta ebidentzia kasuetan prozedura judizialak irauten duen bitartean.

2.3.2.2. Osakidetza - Euskal Osasun Sistemak bere gain hartzen du **hautzaroan sexu abusuen biktima izan ziren pertsona helduei arreta terapeutiko espezializatua** ematea. Hautzaroko sexu abusuen ondoriozko osasun fisiko eta mentaleko arazoen profesionalak eta zerbitzu espezializatuak eskatzen dituzte, lurralde bakoitzeko erreferentziazko ospitaleetan daudenen modukoak.

Kasuak erreferentziazko ospitaleetako tratamendu unitate horietara bideratuko dira lehen mailako arretatik eta osasun mentaleko zerbitzuetatik. Hautzaroan sexu abusuen biktima izan direnei orain arte babesa ematen egon diren elkarte eta taldeek zerbitzu publikoarekin kolaboratuko dute.

Haur eta gazteen osasun mentaleko profesionalek sistematikoki txertatuko dute diagnostiko bereizia balizko trauma historiarekin izaerako nahasmenduak dituzten pazienteengan, bereziki borderline nortasunaren nahasmendua, nortasunaren nahasmendu antisoziala eta mendekotasunarena dutenengan. Hautzaroan sexu abusuko historia aurkituz gero, kasua erreferentziazko ospitaleko tratamendu unitate espezializatura bideratuko da, eta haur eta gazteen osasun mentalarekin koordinatuta, esku hartze espezializatua bermatuko da, beharrezko maiztasun eta iraupenarekin.

2.3.3. GIZARTE ZERBITZUAK

Gizarte zerbitzuek betebeharrak erabakigarria daukate sexu esplotazio edo abusuen susmo kasuak baloratzean, haur eta nerabe biktimen familiei lagun egitean (eta erasotzaileei, adingabeak badira) eta haur eta nerabe biktima guztien edo haurren sexu esplotazio edo abusuko formaren bat egin duten haur eta nerabeen tratamenduan. Horrez gain, haur edo

nerabearen balizko babesgabetasun egoeraren balorazioan ere betebeharrak erabakigarriak daukate.

Horrez gain, esan behar da kasu askotan, haurrei egindako sexu abusu edo esplotazioen ebidentziak daudenean ere, batzuetan ez dela prozedura judizialik bideratzen. Sexu abusu posibleen adierazleak baino ez dauden kasuetan (susmoak), baliozkotzen ez badira; prozedura judiziala ezin denean egin deskribatutako inguruabarretan (14 urtetik beherako erasotzaileak, adierazleak egotea baina erasotzailea identifikatuta ez egotea...) edo haurren sexu esplotazio edo abusu kasuak ez badira frogatu⁴² Kasu horietan guztietan, udal mailako zein foru mailako gizarte zerbitzuek esku hartuko dute eta mina sendatzeari lehentasuna emango diote.

2.3.3.1. Esku hartzea.

2.3.3.1.a) Kasuaren arduraduna.

Haurren sexu abusu zein esplotazioko susmo zein ebidentzien kasuetan, gizarte zerbitzuen aburuz haur edo nerabe biktima babesteko gaitasuna duen gutxienez pertsona heldu arduratsu bat badago (horrek familia barruko sexu abusua ere barne hartzen du, abusu egoeraren berri izan bezain azkar gurasoetako batek haur edo nerabea eraginkortasunez babesteko neurriak hartzen dituenean), gertatutakoa babesgabetasunerako zaurgarritasun egoera⁴³ modura hartuko da, babesgabezia eta arrisku egoerak ebaluatzeko tresna arautzen duen araudian ezarritakoa jarraituz. Balorazio horrekin aitortzen da une horretan lege arduradunek haur edo nerabeen beharrezko modu egokian zaintzen dituztela, baina zailtasun pertsonalak, familiakoak edo sozialak egon daitezkeela, babesgabetasunerako zaurgarritasuna eraginez⁴⁴ (estres maila altua, babesteko hartutako neurriak denboran iraunarazteko zailtasunak...). Zaurgarritasun egoera horretan administrazio publikoek esku hartu behar dute, zehazki esateko, udal mailako gizarte zerbitzuek; izan ere, aipatutako araudietan udal mailako gizarte zerbitzuei ematen zaie prebentzio neurri hautatu eta adieraziak ezartzeko ahalmena (bigarren mailako prebentzio programak), oro har jarraipen ekintzak garatzea ahalbidetuko dutenak. Hala, haur edo nerabearen bizitokiko gizarte zerbitzuek lagun egite soziala⁴⁵ eskainiko diete gurasoei eta, kasuaren arduradun modura, beharrezko jarduketak erraztuko dituzte haur edo

⁴² Ezgaitasunen bat duten haurren kasuak, min emozional larriko kasuak, oso haur txikiak direnean etab., egoitza judizialean testigantza baliagarria lortzeko aukera oso zaila denean, ia ezinezkoa.

⁴³ Termino horren alde egin da haur eta nerabeen euskal lege berriaren zirriborroan ere; jarduteko jarraibide horiek idatzi diren unean legea prestatzeko prozesuan dago.

⁴⁴ Maiatzaren 9ko 152/2017 Dekretuak babesgabetasunerako zaurgarritasun egoera definitu zuen (Eranskineko I Zatiaren bigarren puntua) esanez "**Aurrekariak** daude, familia arazoak edo krisi, defizit egoera edo arazoak familian, eta aurreikus daiteke horrek eragin negatiboa izan dezakeela edo **modu esanguratsuan muga dezakeela** gurasoen figuren gaitasuna haur edo nerabearen zaintza eta arreta egokia emateko, eta gertuko etorkizunean babesgabetasun egoerak agertzea ekar dezakeela (...)"

⁴⁵ Lagun egite soziala Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren prestazio teknikoetako bat da, eta prestazio eta zerbitzuen zorroari buruzko urriaren 6ko 185/2015 Dekretuaren hirugarren eranskinean definitu zen; bertan ageri zenez, "**lagun egite soziala** gizarte zerbitzuetako prestazioetan egiazkoena eta bereizgarriena da, eta horren bitartez pertsona profesional kalifikatu batekin harremanetan jartzen da, haren elkarlanean lagundu egiten diola modu autonomoan moldatzen eta gizarteratzen".

Pertsona erabiltzaileari erreferentziatzeko pertsona bat izateko aukera ematen dio, prozesu osoan zehar babesa emateko gauza izango dena: 1) babes instrumentala (informazioa, orientazioa eta bitartekaritza zerbitzu eta baliabideetara sarbidea izateko); 2) emozionala (mina gutxitzea, eustea, emozionalki eustea eta krisi egoeretako orientazioa...); 3) hezkuntza mailakoa (harremanetarako eta hezkuntza arloko jarraibideak, jarrerak aldatzea...); 4) harremanetakoak (entzute aktiboa...). Intentsitate desberdina izan dezake pertsonaren laguntza beharrezkoaren arabera. Planteatutako ibilbideetan erabiltzaileak behar duen lagun egitearen intentsitatea alda daitekeela ulertzen da (ahal dela, murriztea).

nerabearen ongizatea eta garapen pertsonala, familiakoa, soziala edo hezkuntzakoa bermatzeko.

Gizarte zerbitzuen balorazioan (egin dena dela instrukzio epaitegiak hartutako babes neurrien ondorioz bideratuta, dela antzemandako babesgabetasun adierazleen ekimenez) ondorioztatzen bada gurasoen artean batek ere ez duela haur edo nerabea zuzen babesten eta, horrenbestez, babesgabezia egoeran edo babesgabetasun arrisku larrian badago, kasuaren erantzukizuna foru mailako gizarte zerbitzuen esku egongo da.

2.3.3.1.b) Hurrei egindako sexu esplotazio eta abusuen ebidentzia kasuetan gizarte zerbitzuen esku hartzea gai hauek kontuan hartuz artikulatuko da:

- Udal mailako gizarte zerbitzuek esku hartuko dute babesgabetasunerako zaurgarritasun balorazioa daukaten sexu abusuen haur eta nerabe biktimen familiei lagun egiten. Aurreko atalean aurreratu bezala, gurasoetako batek erantzun babeslea eman badu ere, horrelako egoeretan haur edo nerabearen egoera zaurkortasunekoa dela ulertzen da, familiek zailtasunak izan ditzaketelako une horretan haur edo nerabeari zaintza eta arreta egokia emateko, dela estres maila altuei lotutako blokeoaren ondorioz, dela ezjakintasunagatik, eta haur edo nerabeari min handiagoa saihesteko eraginkortasunez eta azkar jokatzeko garrantzitsua delako.

Udal mailako gizarte zerbitzuek lagun egiteko lana egingo dute familiarekin ondorengo prozesu osoan zehar, Biktimari Laguntzeko Zerbitzuarekin koordinatuta, prozedura judizialarekin zuzenean lotutako gaietan. Lagun egite horretan udal mailako gizarte zerbitzuek informazioa eman ahalko dute, emozionalki eusten lagundu eta, bereziki, jarraibideak eman ahalko dituzte haur edo nerabearekin egoera maneiatzeko.

Horrez gain, haur edo nerabea Tratamendu Espezializatuko Unitatera bideratzea bermatu beharko dute, tratamendura sarbidea izateko. Bideratze hori egiteko unitateko gizarte zerbitzu arduradunekin koordinatuta egon beharko dira, eta prozedura judiziala izan dutenen kasuan, aurretik eratutako froga egin ondoren.

- Hurrei egindako sexu esplotazio edo abusuen ebidentziak dauden kasuetan, gizarte zerbitzuek (dela udal mailakoek prozesuaren hasieratik, dela foru mailakoek ondorengo fasean) egiaztatu badute haur edo nerabea babesgabetasun egoeran dagoela horren ardura duten pertsonak ez dutelako zaintzaren erantzukizuna taxuz betetzen, orduan udal edo foru mailako gizarte zerbitzuek babesgabetasun egoeraren balorazioa egingo dute eta egokitze jotako neurriak hartzea aztertuko dute, horretarako araututako prozedurarekin bat etorriz. Tutoletza haien gain hartuta eta banaketa neurri egokienak hartu ondoren, foru mailako gizarte zerbitzuei dagokie lege ordezkartzeko, lagun egiteko eta zaintzako funtzioak betetzea ondorengo prozesu osoan zehar. Aurreko atalean udal mailako zerbitzuetarako esandakoa bezalaxe, haur edo nerabea Tratamendu Espezializatuko Unitatera bideratzea bermatu beharko dute, tratamendura

sarbidea izateko; prozedura judiziala ireki den kasuetan aurretik eratutako frogaren ondoren izango da beti.

2.3.3.1.c) Sexu esplotazio edo abusuen susmoen kasuan, udal eta foru mailako gizarte zerbitzuen esku hartzea honako hau izango da:

- **Udal gizarte zerbitzuek** txosten osagarri bat igorriko dute foru gizarte zerbitzuen balorazio zerbitzuei igorritako jakinarazpenekin batera (haienak zein hezkuntza edo osasun zerbitzuetatik edo Ertzaintzatik eratorritakoak, 2.1.3.2 atalean adierazi gisa); txosten horretan haur edo nerabearen egoerari buruzko informazio zabalagoa jasoko da (egoera fisikoa eta emozionala, garapen kognitiboa, harreman sozialak, familiarengandik jasotako arreta eta zaintza, sexu abusuen hipotesiarekin lotutako beste datu batzuk), beti zeharkako iturrietakoak, hau da, elkarriketa zuzenik egin gabe. Jakinarazpenerako beharrezko informazioa biltzeko gizarte zerbitzuen jarduketaren esparruan familiak ez badu prozesu horretan kolaboratzen, datu hori ere jakinarazi egingo zaio Foru Aldundiari.
- Udal mailako gizarte zerbitzuetatik eratorritako susmoen jakinarazpen guztiak ikertuko dituzte **foru mailako gizarte zerbitzuek**, baita haien esku hartzeetan antzemandakoak ere, talde profesionalekin, beharrezko espezializazio eta prestakuntzarekin. Talde horiek foru mailako haurren zerbitzuetako gaur egungo babesgabetasuna baloratzeko zerbitzuetan kokatu ahalko dira (nahiz eta esku hartzea babesa ematen duten familien kasu susmagarrietan ere egin ahalko den) edo Tratamendu Espezializatuko Unitateetan; azken kasu horretan, “ikerketa” funtzio berria gehituko lukete.

Jakinarazpena foru mailako gizarte zerbitzuetan jaso ondoren, gizarte zerbitzu horiek Fiskaltzara helaraziko dute, ezagututako gertaeren garrantzia penala baloratze aldera. Kontsulta egitearen ondorioz ulertuz gero zantzuak ez direla aski eginbideak abiarazteko edo, horren ondorioz, bestelako jarduketarik ez egitea erabakiz gero, orduan foru mailako gizarte zerbitzuek bermatu egingo dute haur edo nerabeak dituen sintomen tratamendua, eta kasua Tratamendu Integraleko Unitatera bideratuko lukete, bestelako luzapenik gabe. Existitzen den sintomatologiaren tratamenduan haurrak edo nerabeak zuzenean eta bat-batean zerbait kontatuz gero, une horretatik aurrera hurrei egindako sexu abusu edo esplotazioen ebidentzia kasuei dagokien prozedura jarraituko da.

2.3.3.1.d) Zaintza eta antolaketa neurriak

Akusatua gizarte zerbitzuetako programa, zerbitzu edo zentro bateko profesionala denean (udal mailakoa zein foru mailako), haur edo nerabe biktimaren babesa bermatuko duten zaintza eta antolaketa neurriak hartuko dira, baita zentroko gainerako adingabeei dagokienez ere, gizarte zerbitzuek egin beharreko balorazio prozesuak irauten duen bitartean kasu susmagarrietan eta prozesu judizialak irauten duen bitartean ebidentzia eta salaketen kasuetan.

Prozedura judizial bat abiarazten den kasu zehatzetan, zerbitzuko pertsona arduradunak, kautelazko neurri modura, pertsona susmagarriari behin-behineko eginkizun gabetzea aplikatzea erabaki ahalko du; kasu horretan, abiarazitako diziiplina prozedura eten egingo litzateke harik eta abiatutako prozesu judiziala bukatu arte. Fiskaltzak zerbitzuko pertsona arduraduna jakinaren gainean jarriko du espedientean hartutako erabaki nabarmenei dagokienez, horri lotuta jokatzeko aukera izan dezan.

2.3.3.2. Tratamendua

Foru aldundiek hartuko dute haien gain⁴⁶ **Tratamendu Espezializatuko Unitatearen** ardura; unitate horrek hurrei egindako sexu abusu edo esplotazioen haur eta nerabe biktima guztiak artatuko ditu, edo haien lurraldean beste adingabe baten kontra edozein motatako abusua egin dutenak, abusua testuinguru babestu zein ez babestu baten egin. Hala, zerbitzuaren estaldura unibertsala bermatuko da lurralde bakoitzean, baita, aldi berean, garatzeko beharrezko espezializazioa ere. Modu berean, unitate horrek orientazio edo aholkularitza espezializatuaren bila hara jotzen duen profesional orori lagundu ahalko dio, sexu abusu eta esplotazioko susmoak antzeman eta jakinarazteko prozesuetan lagunduz.

Tratamendu Espezializatuko Unitatearen funtzioak honako hauek izango dira:

- Kasuan kasuko lurraldean bizi eta hurrei egindako sexu abusuen biktima izandako haur eta nerabe GUZTIEI tratamendu espezializatua ematea, baita beste haur edo nerabe bati sexu abusuren bat aplikatu dioten beste adingabe batzuei ere.
- Beste esparru batzuetako profesionali aholkularitza ematea (hezkuntza, esparru soziala, osasuna), hurrei egindako sexu abusuen kasu susmagarrietan zalantzak sortu badira, jokabideko adierazleak badaude baina ez bada ezer kontatu, ez badago lesio fisikorik, kasuan esku hartu eta bideratzeari dagokionez.

Unitate horri dagokionez honako hau kontuan hartu behar da:

- Unitatea osatzen duten pertsona profesional guztiek haurraren eskubideen, atxikimenduaren teoriaren eta traumaren psikologiaren ikuspegitik egingo dute lan. Hartara, beharrezko prestakuntza espezializatua daukatela bermatuko da, eta arlo honi buruzko prestakuntza jarraitua sustatuko da.
- Haurrak eta nerabeak ezingo dira unitate horretara bideratu harik eta aurretik eratutako frogak egin arte, frogak arriskuan ez jartzeko. Aurretik eratutako frogak egin ondoren ahal bezain azkar bideratu behar da haur edo nerabea, eta, nolana ere, gehienez hiru hilabeteko epean. Denbora tarte horretan udal

⁴⁶ Dokumentuan unitate terminoa erabiltzearen alde egin den arren, asmoa ez da administrazioko konfigurazio jakin bat nabarmentzea. Garrantzitsuen profesionalen talde gisa eratzeko da, beharrezko espezializazio eta dimentsio egokiekin, artatu beharreko beharrezko araberak; erraz iristeko modukoa izan beharko da, kasuan kasuko bideratzearen ondoren. Hala, beste era batera ere konfiguratu daiteke, unitatea, zerbitzua, programa...

mailako gizarte zerbitzuek edo foru mailako gizarte zerbitzuek, kasu motaren arabera, familiari lagun egin eta eusteko lanak bete beharko dituzte, hala badagokio, koordinazioan arituz Biktimari Laguntzeko Zerbitzuarekin; jokabide babeslearen oinarritzko jarraibideak emango zaizkie adingabeari dagokionez, baita beharrezko informazioa ere, izapide judizialen inguruan.

- Haur eta gazteen osasun mentaleko unitateekin koordinazioan egingo du lan unitate horrek, baita haur eta nerabeei egindako sexu abusuetarako Osakidetzako erreferentziazko ospitaleekin ere, eta, tarteka, gai honetan lanean ari diren bestelako eragile sozialekin.
- Testuinguru terapeutikoan sortutako erreibelazio berri guztiak Fiskaltzari jakinarazi beharko zaizkio. Horretarako, pertsona profesionalak enkoadraketa zintzo eta zorrotza ezarri beharko du haur edo nerabearekin esku hartzean, azken hori jarduketa honi dagokionez jakinaren gainean egon dadin. Hori baliagarria da sexu abusuen biktima izan diren adingabeen tratamendurako zein beste haur edo nerabe bati sexu abusuak aplikatu dizkioten beste adingabeentzat ere.
- Unitate honen tratamendupean egon eta neurri judizialak erregimen itxian bete behar dituzten nerabeen kasuan, ahalegina egingo da barneratze zentrotik egindako tratamenduari jarraipena egiteko, jarduketan koherentzia edo nolabaiteko jarraitutasuna bermatuz. Neurri judizialak erregimen erdiirekian ezarriz gero, 2.2.6 atalean azaldu bezala, nerabearen lege ordezkariaren bitartez eskaera egingo da nerabea unitateak ezarritako tratamendu saioetara joateko irten ahal izatea.

ERANSKINAK

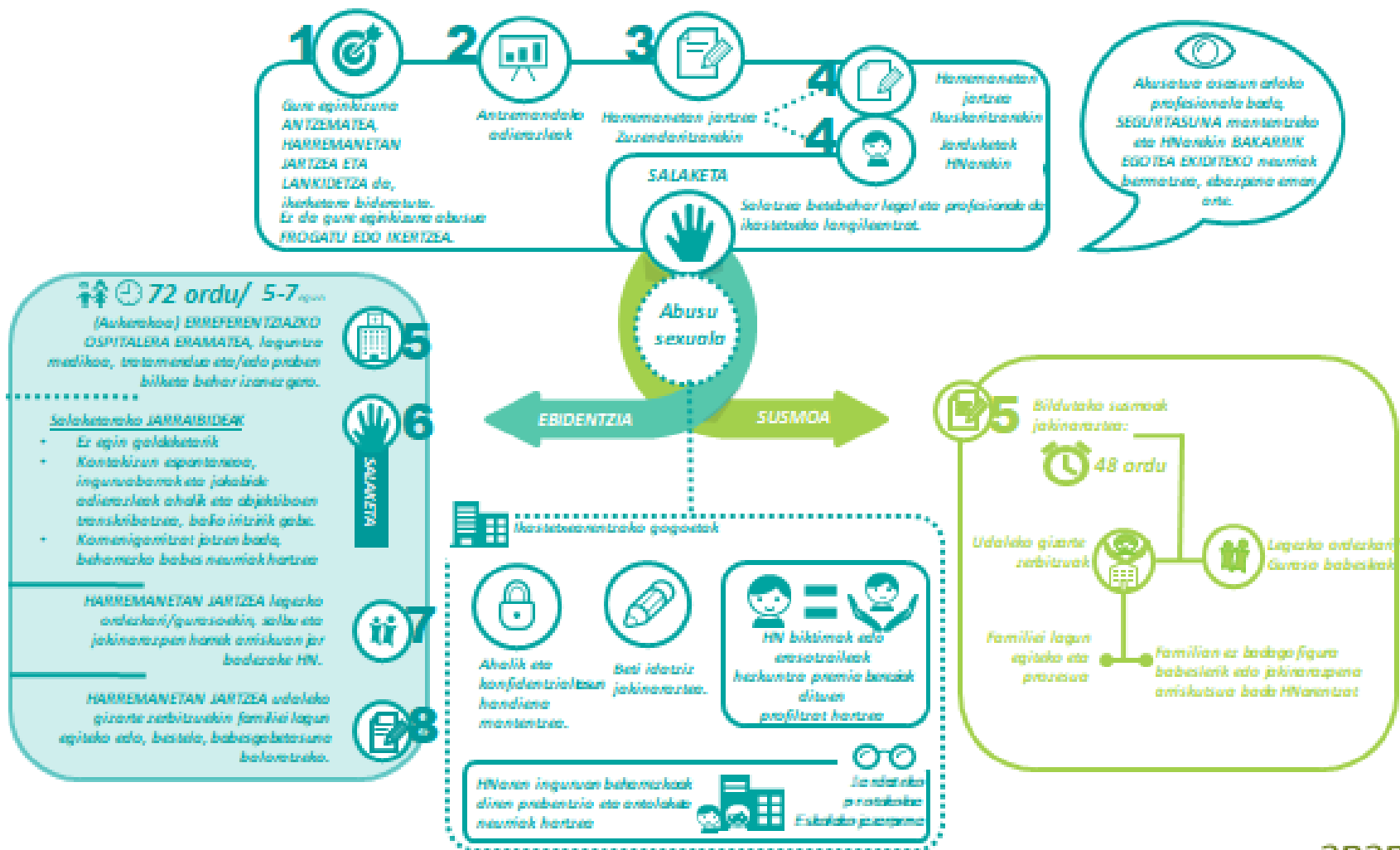
I. Eranskina. INFOGRAFIAK JARDUTEKO JARRAIBIDEEN LABURPENA

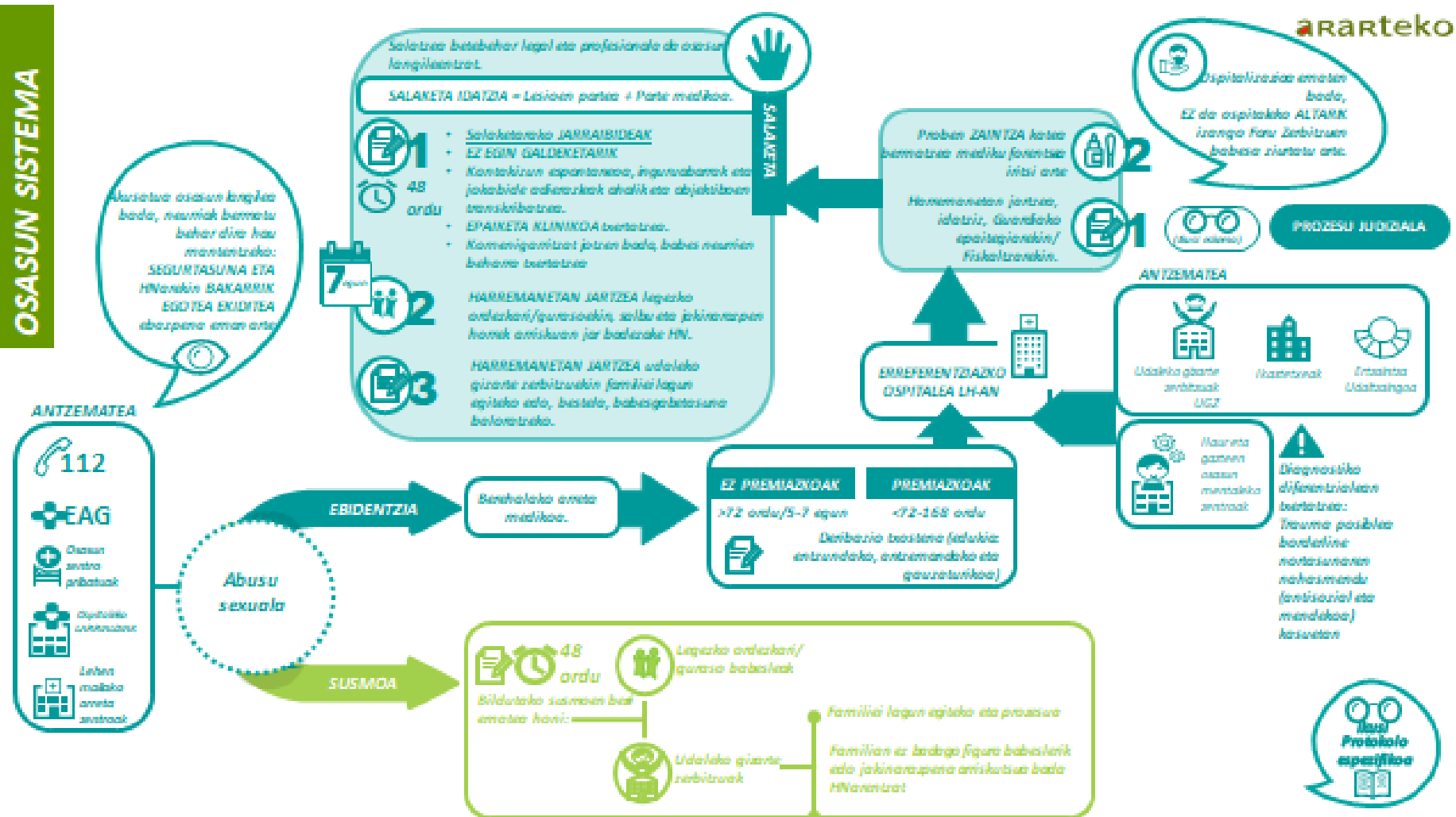
Aurkibidea:

1. Hezkuntza sistema
2. Osasun sistema
3. Gizarte Zerbitzuen Sistema
4. Ertzaintza eta Udaltzaingoa
5. Prozesu judiziala (3)

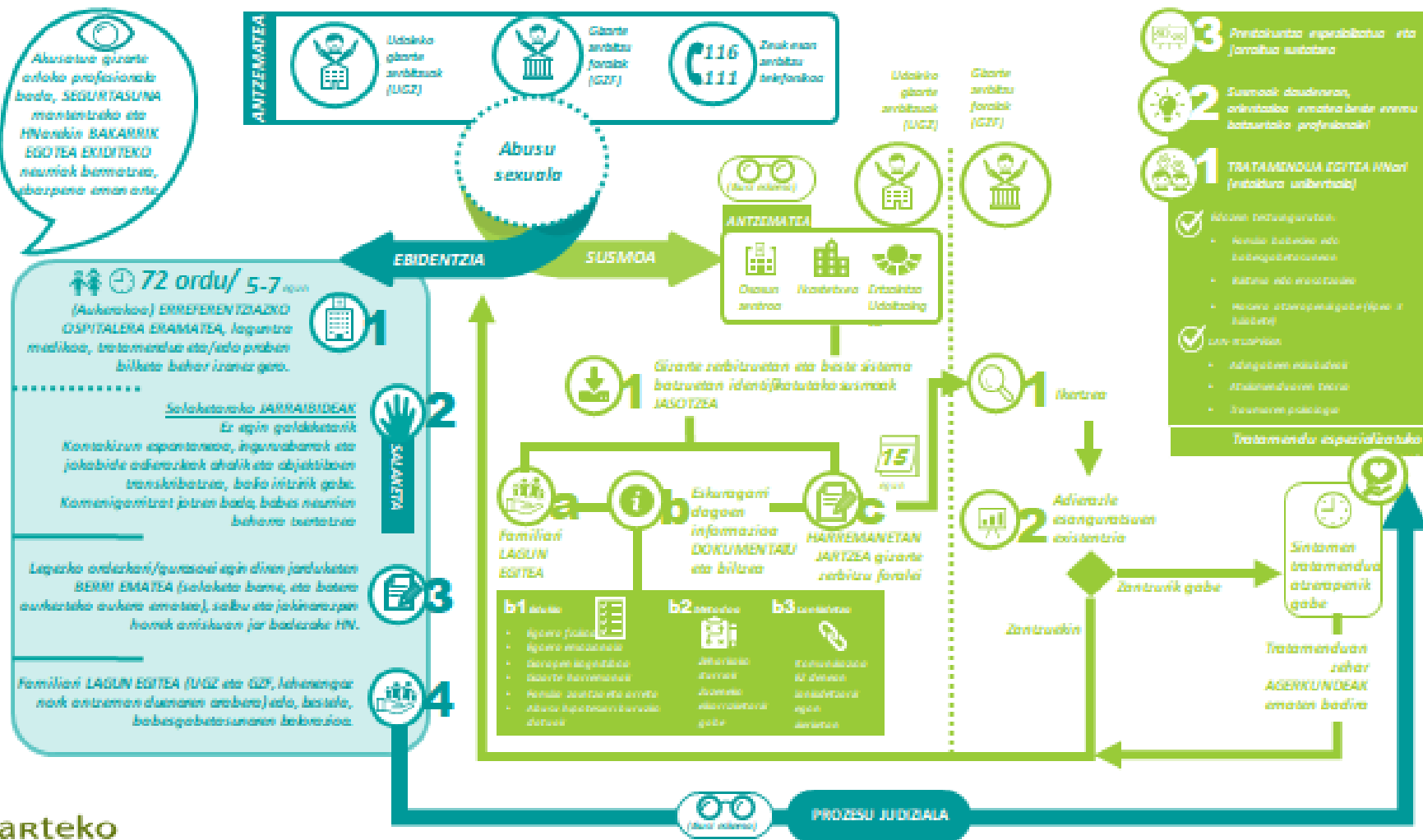
Akronimoak:

- BLZ: Biktimei Laguntzeko Zerbitzuaren
- EAG: etengabeko arreta gunea
- GZF: gizarte zerbitzu foralak
- HN: haurra, nerabea / haurrak, nerabeak
- HSA: hurrei egindako sexu abusua
- LH: Lurralde Historikoa
- UGZ: udaleko gizarte zerbitzuak

GIZARTE ZERBITZUEN SISTEMA

ERTZAINZA ETA UDALTZAINGOA

Salaketa jarraitua.
(Idatziriko
kapituluen
salaketa jarraian
duen pertsonari)

Enplein-eta bakoitzaren "Hurbiltzeak"
figura dago

Erpintzuna:
Lotura gaitzetsu
agente eta
enpleatuekin.

Hartzailearen jarraia
Udaleko gaitz
zabiltzaren familia
laguntzaileko eta
babea neurria
akibatzen

Enplein-eta bakoitzaren/Idatzirikoaren bakoitzaren jarduketak

Itxaropen eta polizia
agintzaren india
abiarazten

- ✓ Ez zara atzerapenik
hartuko HNari
- ✓ Datuak nahikoak
diranean, frogatutako
zantzuak dardanean
edo frogak baze
modu batara hor
dardazkanean.
- ✓ Langile baten
salaketa bakoitza

- ✓ Atzerapenik hartuko
zara HNari.
- ✓ Atzerapenik gabeko,
berez bikoiztatzen
sailkatuz eta
gaitzetsu itxaropen
bidartatuz (agintzaren
identifikazioa, eta
hainbat delituetako
agintzaren)

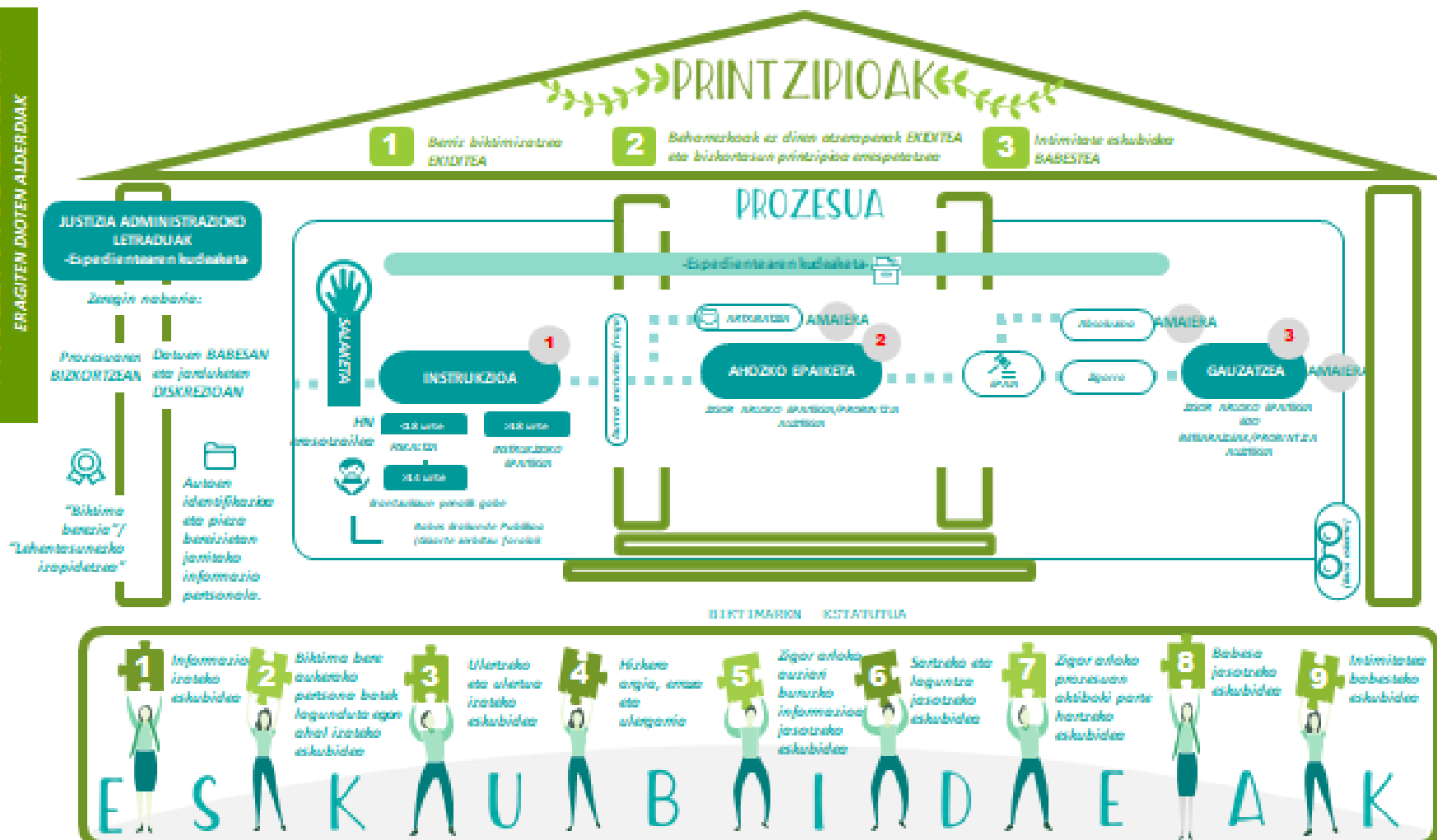
Enplein-eta bakoitzaren
aspilatzearen erantzun,
epaitegi/fiskaltza
bakoitza erantzun
andorra

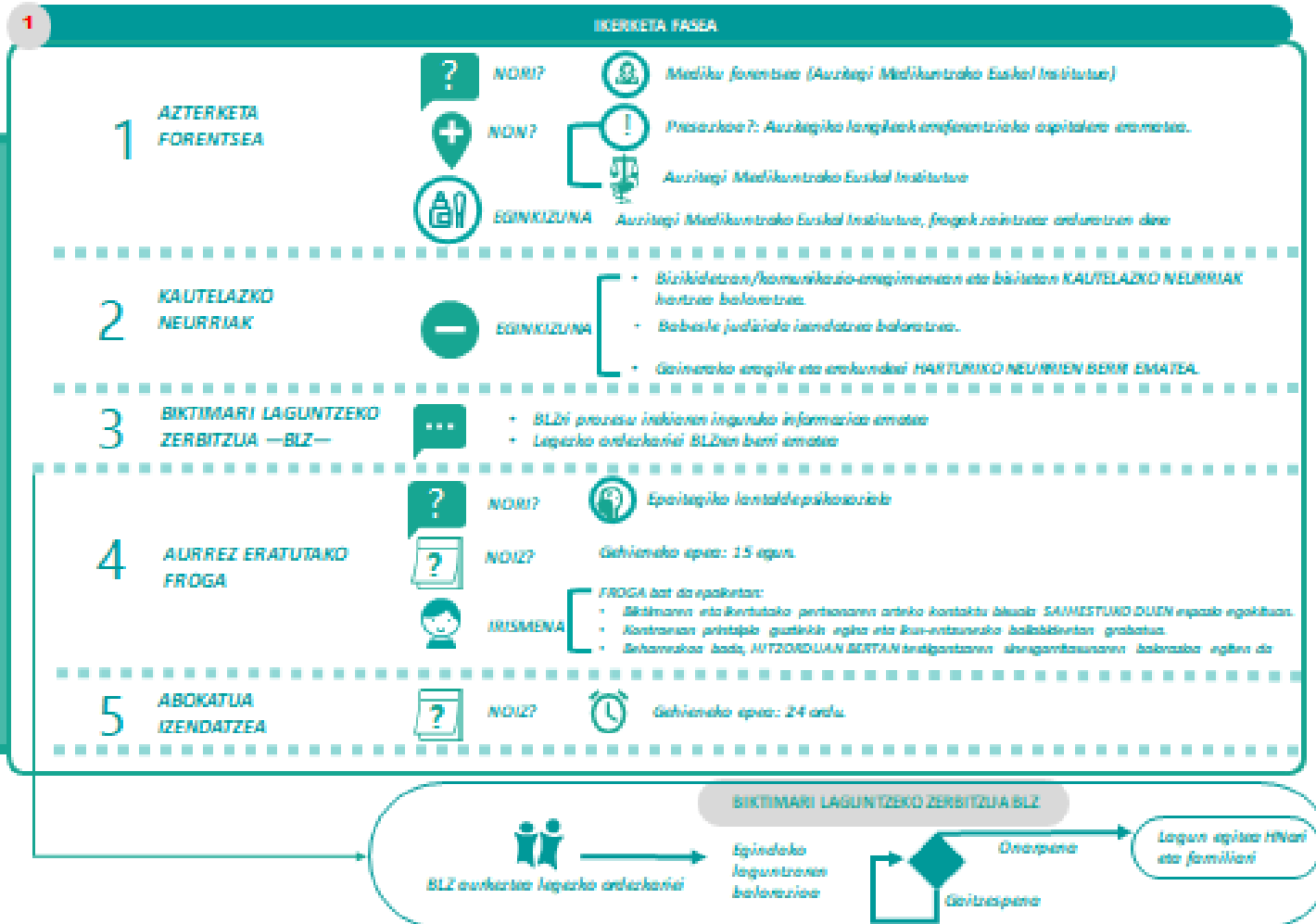

- ✓ HNari laguntza medika, SI
batazbestia eta/edo
puntuazio kontroloak bikoiz
bada eta/edo hainbat gaitz
bada.
- ✓ Froga fisiko eta biologiako
jarduketak dinda bikoiztatuz
aztertutako mediko forentse bat
agintz bikoiz bada

Hartzailearen jarraia Gaitzetsu
epaitegiaren eta fiskaltza

ararteko

II. Eranskina. SEXU ABUSUEN ADIERAZLEAK HAUR ETA NERABEENGAN⁴⁷

1. Adierazle erabat espezifikoak

Horrelako adierazleak agertuz gero, sexu abusuak pairatzeko arriskua oso altua da; hala ere, horrelako adierazlerik ez agertzeak ez du esan nahi sexu abusua gertatu ez denik. Sexu abusuak pairatu dituzten haur edo nerabeak asintomatikoak izan daitezke itxuraz, baina horrek ez du esan nahi abusuak gertatu ez direnik.

Fisikoak	• Lesioak genitalen inguruan, uzkian, uzkiaren inguruan edo bularretan (erosioak, kontusioak, urradurak, hematoma), horretarako azalpenik ez badago edo desegokia bada. • Mina, odola edo jariaketa genitaletan edo uzkian, inolako azalpen medikorik gabe. • Sugilazioak (txupetoiak) lepoan edo bularretan. • Zailtasunak oinez ibiltzeko eta esertzeko • Sexu transmisiozko infekzioak • Ahoan, uzkian, genitaletan, arropan pubiseko ileak edo semena egotea. • Haurdunaldia
Psikologikoak ⁴⁸	• Haurrak edo nerabeak kontatzea sexu abusuak pairatu dituela.

2. Sexu abusu posiblearen adierazleak

Denak adierazle psikologikoak dira, eta *bateragarriak* dira sexu abusuarekin, baina ez dute modu unibokoan adierazten.

Adierazleek adierazitako nahasmenduak ebaluatzean garrantzitsua da haur edo nerabearen adina eta eboluzio maila kontuan hartzea.

- Jokabide hipersexualizatuak eta/edo autoerotikoak, adin horretako haurren artean ezohikoak.
 - Modu konpultsiboan masturbatzea
 - Edozein adinetan sexualki desegokiak diren jokabideak
 - "Medikuen", "mutil lagunen" eta bestelako jolasen aldaera bitxiak.

⁴⁷ Honetan oinarritua: INTEVI, I.V.: Valoración de sospechas de abuso sexual infantil, en *Child maltreatment: when to suspect maltreatment in under 18s. NICE Clinical guideline 2009. Last updated: October 2017.* www.nice.org.uk/guidance/cg89 eta Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailak osatua.

⁴⁸ Adierazle fisikoen erregistroan profesionalak esku hartu behar izaten dute; adierazle psikologikoak, berriz, haur eta nerabeekin harremanetan dagoen edozein pertsonak antzeman ditzake.

◦ Indar fisikoa edo hertsadura psikologikoa erabiltzea beste haur edo nerabeek jolas sexualetan parte hartzea lortzeko. ◦ Sexualizazio goiztiarra: jolas sexual goiztiarrak, adin horretarako ezohikoa den jakin-min sexualarekin batera. ◦ Jolas sexualak haur edo nerabe askoz gazteagoekin, edo eboluzio une desberdin batean daudenak. ◦ Pertsona helduengana gerturatzeko modu bitxia: ▪ pertsona helduaren genitalak ukitu edo usaintzen saiatzea. ▪ Makurtutako pertsona batengana atzetik gerturatzeta eta posizio horretatik kopulatze mugimenduak egitea ▪ Ohean pertsona heldu baten gainean jartzea eta koitoaren mugimenduen itxurak egitea ▪ Musuak ematean mihia sartzen saiatzea edo sartzeko eskatzea ▪ Promiskuitate sexuala, prostituzioa edo gehiegizko inhibizio sexuala (nerabeen artean)
• Haurrak edo nerabeak adin horretan ezohikoa den sexuaren inguruko ezagutza izatea • Disoziaziozko nahasmenduak/fenomenoak

3. Adierazle espezifikoak

Fisikoak	• Zenbait nahasmendu psikosomatiko, esaterako sabelaldeko min errepikakorrak eta buruko minak, kausa organikorik gabe. • Fenomeno erregresiboak, esaterako enuresia (nahi gabe eta inkontzienteki pixa isurtzea, oro har gauez) eta enkopresia (eginkarien inkontinentzia), esfinterrak kontrolatzea lortu zuten haurren artean. • Lo egiteko arazoak.
Psikologikoak	• Haur edo nerabearen heltze mailari dagokionez jokabide desegokiak eta/edo deigarriak. Ez daude eskusiboki sexu abusuekin lotuta; aitzitik, hainbat estres egoeraren aurrean erreakzio modura sor daitezke, eta defendatu eta esperientzia traumatiko akutua eta kronikoa askotara egokitze saiakera gisa agerrarazten dira.
Haurtzaro goiztiarra (<3 urte)	◦ Uzkurtasun soziala ◦ Alterazioak jardura mailan jokabide oldarkor edo erregresiboekin ◦ Ikara esplika ezina pertsona edo egoera jakin batzuen aurrean ◦ Loaren erritmoan alterazioak
Eskola aurrekoak	◦ Trauma osteko estresaren sindromea ◦ Hiperaktibitatea ◦ Jokabide erregresiboak

	◦ Loaren nahasmenduak (amesgaiztoak, ikara gauez) ◦ Fobiak eta/edo ikara izugarriak
Eskola mailakoak eta nerabezaro aurrekoak	◦ Aurreko etapetan antzeman daitekeen edozein nahasmendu ◦ Ikasteko zailtasunak edo alterazioak errendimenduan, batean bortizki eta azalpenik gabe sortutakoak ◦ Etxetik ihes egitea ◦ Uzurtasun deigarria edo, justu kontrakoa, oldarkortasun eta etsaitasun izugarria etxean, lagunekin eta ikaskideekin. ◦ Gehiegizko moldagarritasuna, pseudoheldutasuna ◦ Gatazkak aginte figurekin, pertsona heldu nabarmenekiko konfiantzarik eza argiarekin batera ◦ Lapurreta txikiak ◦ Gezurrak maiz esatea ◦ Tristezia eta itxaropenik ezaren sentimenduak
Nerabeak	◦ Jokabide oldarkorrak, haien integritate fisikoa ere arriskuan jarritz ◦ Uzurtasuna, gehiegizko moldagarritasuna ◦ Etxetik ihes egitea ◦ Drogen kontsumoa ◦ Delinkuentzia ◦ Automutilazioak eta bestelako jokabide oldarkorrak ◦ Norbere buruaz beste egiten saiatzea

III. Eranskina. AGIRIEN EREDUAK

III.1. Eranskina Epaitegira igortzeko ofiziozko eredua

Txostenetan bildutako datu sentikorrek neurri handiagoan zainduko dituen aurkezpen telematikoko beste sistemaren bat eduki arte, badirudi komenigarria dela ofizio honetan datu gehiegirik ez ematea; hala ere, jakinarazten den edukiaren garrantzia nabarmentzea komeni da. Informazio garrantzitsua esparru desberdinetan prestatutako txostenak izango lirateke (testu nagusian dagoeneko aipatutakoak); ofizio honekin batera GUTUN AZAL ITXIAN aurkeztuko lirateke.

Jaun/andrea,
 jardun profesionala _____ (lantokian eta zentroan) garatzen duena

EUSKADIN HAUR ETA NERABEEN SEXU ABUSU ETA ESPLOTAZIOKO KASUETAN
 JARDUTEKO JARRAIBIDEEI (erakunde honen jardunbidea bideratzen dutenak) jarraikiz,
 honi atxikita igortzen dut, isilpean eta biktima eta *bere datu pertsonalak* babesteko,
 txosten/parte hau, ustez-(e)(a)n (data)
 -(e)n (udalerrian) eta testuinguruan (familia, eskola, etab.) gertatutakoa
 salatzeke.....

Kautelazko premiazko neurriak aplikatzea komeni da? ☐ BAI ☐ EZ

Data eta sinadura

III.2. Eranskina Lesioen parte medikoaren eredua

Lesioen parte mediko orokorra erabiliko da, eta bertan adieraziko da “haur edo nerabeei sexu abusua aplikatzearen ondoriozko lesioak” direla.

III.3. Eranskina Gizarte zerbitzuei jakinarazteko fitxa.

Data	
------	--

Egoeraren berri ematen duen edo egoera bideratzen duen pertsonaren datuak:

Izen-abizenak		Zerbitzua
Kargua edo lanpostua		Tel.
Helbidea	Faxa	E-maila

Pertsona adingabeen datuak:

Izen-abizenak	Jaiotza-data	Generoa	Nazionalitatea

Pertsona adingabeen helbidea:

Non bizi dira normalean?
Orain, non daude?

Erantzuleak:

Izen-abizenak	Ahaidetasun	Helbidea	Tel.

Beste senide batzuk:

Izen-abizenak	Ahaidetasun	Helbidea	Tel.

Jakinarazpen honen arrazoia (deskribapen laburra). Noiztik eta zer maiztasunekin ezagutzen da egoera hori?

• Haurren kalte edo ondoezaren adierazleak (fisikoak, jokabidearenak, garapen kognitibokoak, berdinekiko eta helduekiko harremanetakoak...). • Familiari eragiten dioten beste arazo esanguratsu batzuk. • Aitaren eta amaren, tutorearen eta zaintzailearen portaera hurrenganako.
• Adingabearen arduradunen eta jakinarazpena egiten duen zentroaren/profesionalaren arteko harreman mota. • Jakinarazpena egiten duen zentroak/profesionalak arazo horren harira (amarekin, aitarekin, haurrarekin, beste erakunde batzuekin...) egindako jarduketak eta lortutako erantzuna.
Erantzuleek ba al dute jakinarazpen horren berri? Nola erantzun dute informazio horren aurrean? Prest al daude gizarte zerbitzuetatik laguntza jasotzeko? Arazo/zailtasunaren kontzientzia-maila.

Garrantzitsutzat jotzen den bestelako informazioa.

.....
Sinadura

.....
Sinadura

III.4. Eranskina Udaleko gizarte zerbitzuek haurrak babesteko foru gizarte zerbitzuei haurren sexu abusuen edo berdinen arteko sexu jokabide desegokiak susmoak jakinarazteko txostena.

HAURREN SEXU ABUSUEN EDO BERDINEN ARTEKO SEXU JOKABIDE DESEGOKIEN SUSMOAK JAKINARAZTEKO TXOSTENA

INFORME DE NOTIFICACIÓN DE SOSPECHAS DE ABUSO SEXUAL INFANTIL O DE CONDUCTAS SEXUALES INADECUADAS ENTRE IGUALES

Txostenaren egilea / Informe elaborado por:

(Especificar nombre de la persona que informa, cargo y ayuntamiento desde el que se remite)

Dirigido a/ Nori zuzendua:

(Especificar el nombre de la persona designada para la recepción de las notificaciones y/o el órgano/sección/servicio del departamento foral competente al que se dirige)

(Municipio), a (día) de (mes) de (año).
(Herria)-(a)n, (urtea)-ko (hilabetea)-k (eguna)

1. IDENTIFIKAZIO DATUAK / DATOS DE IDENTIFICACIÓN:**1.1. Adingabearen datuak / Datos de la persona menor de edad:**

- Izen-abizenak / Nombre y Apellidos:
- Jaiotze-data / Fecha de nacimiento:
- Eskolako egoera/ situación escolar:

1.2. Adingabearen bizikidetzako datuak / Datos de la unidad convivencial de la persona menor de edad:

Izen-abizenak Nombre y apellidos	Jaiotze-data Fecha de Nacimiento	Adingabearekiko ahaidetasuna Parentesco con la persona menor de edad	Lanbidea Profesión	Harremanetarako telefonoa / Teléfono contacto

Helbidea / Dirección:

Gurasoak banatuta daudenean, edo familia nukleo anitz daudenean, koadroa bete adingabearen familia nukleo bakoitzarentzat/ En casos de padres separados, o varias unidades convivenciales del menor, rellenar este cuadro para cada unidad convivencial

1.3. Garrantzitsuak izan daitezkeen beste pertsonen datuak / Datos de otras figuras significativas:

Izen-abizenak Nombre y apellidos	Jaiotze-data Fecha de Nacimiento	Adingabearekiko ahaidetasuna Relación con la persona menor de edad	Lanbidea Profesión	Harremanetarako telefonoa Teléfono contacto

Helbidea / Dirección:

Familiaren konposizioa - Genograma / Composición Familiar – Genograma

--

1. DERIBAZIO SORTZEN DUEN EGOERAREN DESKRIBAPENA / DESCRIPCIÓN DE LA SITUACIÓN QUE MOTIVA LA DERIVACIÓN:

2. GURASOEN ERANTZUNA / RESPUESTA DE LAS FIGURAS PARENTALES:

Gertaeraren aurrean, gurasoen erantzuna /Respuesta de las Figuras Parentales ante los hechos

Gurasoen babes-erantzuna /Respuesta de protección de las Figuras Parentales

- ☐ Adecuada / Egokia
- ☐ Dudosa / Zalantzazkoa
- ☐ Inadecuada / Ezegokia

Zergatik? / ¿por qué?

3. ADINGABEAREN EZAUGARRIAK / CARACTERÍSTICAS PERSONALES DE LA PERSONA MENOR DE EDAD:

4. FAMILIA DATUAK / DATOS FAMILIARES:**5.1. Aurrekariak / Antecedentes:****5.2. Adingabearen familiek profesionalekin duten harremana / Relación de la/s familia/s con los servicios profesionales:****5.3. Familiako harremanen ezaugarriak / Características de las relaciones de la familia****5. FORU ALDUNDIARI EGINDAKO ESKAERA / DEMANDA QUE SE REALIZA A LA DIPUTACIÓN FORAL:****6. FAMILIAREN INGURUKO PROFESIONALAK / PROFESIONALES EM TORNO A LA FAMILIA:**

Gizarte langilea/Trabajador/a Social Zentro/Centro Udala/municipio:	Izen abizenak/Nombre y apellidos	Tf./ e-mail
Ikastetxea/k Centro/s escolares	Erreferentziazko profesionala/k Profesional/es de referencia:	Tf./ e-mail
Udaleko beste errekurtsu batzuk /Otros recursos municipales	Erreferentziazko profesionala/k Profesional/es de referencia	Tf./ e-mail

Osasun Zentroak Centros de salud	Erreferentziatzko profesionala/k Profesional/es de referencia	Tf./ e-mail
Bestelakoak /Otros		

Laburpen-koadroa /Cuadro resumen

Adierazleak sexu-abusuaren susmoa dagoenean Indicadores de Probable abuso sexual	Sexu-abusuaren oso berariazko adierazleak Indicadores Altamente Específicos abuso sexual
Adingabekoak jokabide nabarmenak agertzen ditu / Comportamientos exhibidos por el menor: ☐ <i>Haurrengan eta nerabeengan ohikoak ez diren jokabide oso sexualizatuak eta / edo autoerotikoak / Conductas hipersexualizadas y/o autoeróticas infrecuentes en niños/as de su edad.</i> ☐ <i>Adingabeak bere adinerako ohikoak ez diren sexu-ezaguerak ditu / El niño/a muestra conocimientos sexuales inusuales para la edad.</i>	☐ <i>Adingabekoak sexu-abusua izan duelako ustean, jakinarazi egin du / Revelación⁴⁹ del /la menor de un presunto abuso sexual .</i> ☐ <i>Sexu-abusua izan dela baieztatzen duen sendagilearen txostena, edo sexu-abusuaren susmoa dagoela agertzen duen sendagilearen txostena / Informe médico que confirma o indica sospechas importantes sobre la ocurrencia de un abuso sexual</i> ☐ <i>Helduek haurrarekin dituzten sexu-jokabide ezegokiei buruzko informazioa fidagarria / Información fiable sobre conductas sexuales claramente inapropiadas de adultos hacia el niño/a.</i>
Helduen susmoak / Sospechas de adultos: ☐ <i>Haurren gurasoetako batek edo familiako kideetako batek abusua gertatzen ari den susmoa du /Una de las figuras parentales o un miembro de la familia del niño/a manifiesta sus sospechas de que el abuso está ocurriendo.</i> ☐ <i>Haurrarekin bizi direnek haurrak sexu-jokabide ez-egokiak dituelako informazioa eskuratu dute edo susmoa dute /Hay información o se sospecha de conductas sexuales por parte de los adultos que viven con el niño/a que resultan “dudosas” en cuanto a su adecuación.</i>	Babeserako erantzuna / Respuesta de protección: ☐ <i>Egokia / Adecuada</i> ☐ <i>Zalantzazkoa / Dudosa</i> ☐ <i>Desegokia / Inadecuada</i>

⁴⁹ *Jakinarazpentzat hartuko da haurraren kontaketa, sexu arloko gertaera behartuta bizi izan duela agertzen duena. Gertaeran engainua edo indarkeria erabili da; zehazki engainua eta indarkeria izan ez badira ere, profesionalak parte-hartzaileen artean asimetria-egoera izan dela sumatu du / Se entiende como el relato de un menor que informa haber vivido una situación de carácter sexual que percibe forzada, bien a través del engaño o de la coacción, o el profesional entiende que existe una asimetría entre los participantes.*

III.5. Eranskina. Gizarte zerbitzu foralek fiskaltzari hurrei egindako sexu abusuen susmoak jakinaraztea.

FISCALÍA DE LA AUDIENCIA
PROVINCIAL DE (...)
Sección de Protección de Menores
Palacio de Justicia
(Dirección)

(Udalerria eta data)

(Lugar y fecha)

Erreferentziazko gaia: Sexu abusuaren susmoa jakinaraztea

Asunto de referencia: Notificación de sospecha de abuso sexual

Adingabearen Babes Juridikoari buruzko urtarrilaren 15eko 1/1996 Lege organikoak 13.4 artikuluan ezarritakoa betez Fiskaltzari jakinarazten zaio ondoren adierazten den adingabeak ustez sexu askatasunaren eta sexu ukigabetasunaren aurkako delitua jasan duela susmatzen dela, eransten den dokumentuan jasotzen denaren arabera.

En cumplimiento del Art. 13.4 de la Ley Orgánica 1/1996, de 15 de enero, de Protección Jurídica del Menor, se pone en conocimiento de la Fiscalía la sospecha de que la siguiente persona menor de edad ha podido sufrir un delito contra la libertad e indemnidad sexual, según la información que consta en el documento que se indica:

- **ADINGABEA:** (izen abizenak), (urtea)ko (hilabete)aren (eguna)an jaioa, (gurasoen izenak)ren semea/alaba, helbidea (udalerria)an duen.
- **GERTAKARIEN USTEZKO EGILEA:** (izen abizenak).
- **INFORMAZIO ITURRIA:** (nork notifikatu duen eta txostenaren izena eta data).

- **PERSONA MENOR DE EDAD:** (nombre y apellidos), nacida el (día) de (mes) de (año), hija de (progenitor 1) y (progenitor 2), con domicilio en (municipio).
- **PRESUNTO/A AUTOR DE LOS HECHOS:** (nombre y apellidos).
- **FUENTE DE INFORMACIÓN:** Informe emitido por (persona que notifica), de fecha (día, mes, año).

Ustezko abusua baloratzeko edo biktimari laguntza eskaintzeko orduan Fiskaltzak edo esku hartzen duen Epaitegiak Gipuzkoako Foru Aldundiaren lankidetzara behar izanez gero, kasua (Foru Aldundiak mugatutako zerbitzura) desbideratuko da.

En el caso de que la Fiscalía o, en su caso, el Juzgado interviniente requiera la colaboración de la Diputación Foral a fin valorar el presunto abuso o prestar apoyo a la víctima, se derivará el caso a (el Servicio que la entidad foral determine).

(Herrialde)ko Foru Aldundiak ondoren adierazten den neurria hartu du adingabearen babesa bermatzeko:

Por parte de la Diputación Foral de (Territorio Histórico) se ha adoptado la siguiente medida destinada a garantizar la protección de la persona menor de edad:

- babes gabezi egoera deklaratu baldin bada

- medidas que se hayan adoptado.

Informazio gehiago eskuratu ahala, Fiskaltza horri helaraziko diogu, ondorio egokiak izan ditzan.

Una vez dispongamos de más información, daremos traslado de la misma a la Fiscalía a los efectos oportunos.

Honekin gaiaren inguruko dokumentu hauek eranstean ditugu:

Le adjuntamos los siguientes documentos relacionados con el asunto:

♦ **Txostenaren izena, egilea (erakundea), data.**

♦ **Nombre del informe, quién lo ha realizado y fecha.**

Adeitasunez,

Atentamente,

IV. Eranskina: OSASUN ARLOAK JARDUTEKO PROTOKOLOA SEXU ABUSUEN SUSMO KASUETAN. Laburpena⁵⁰

Haur edo nerabe batek (HN) sexu abusuak pairatu dituela pentsatzeko susmoen aurrean, jarduketa medikoa hainbat alderditatik landu behar da:

- Sexu abusuen diagnostikoan laguntzea.
- Diagnostiko bereizia egitea.
- Tratamendua ezartzea.
- Agintariei eta gizarte zerbitzuei jakinaraztea.
- Haur edo nerabearen (HN) babesa bermatzea.
- Bigarren biktimizazioa saihestea.

a) ELKARRIZKETA ETA HISTORIA KLINIKOA

Funtsezko oinarri bat da neurri mediko-legalak diagnostikatzeko eta abiarazteko.

- **Familiarengandik edo zaintzaileengandik jasotako historia klinikoa**

Hasierako une horretan HN ez da bertan egon behar; izan ere, haurrarekin dauden pertsonak gertatutakoa kontatzen entzuteak bere kontakizuna kutsa dezake. Hurrei egindako sexu abusuak historia kliniko oso anitzarekin adieraz daitezke. HSA susmoen adierazleak galdetzea (errebelazioa, mina uzkiean edo inguru genitourinarioan, sexu jokabide desagokiak, alterazio emozionalak eta jokabide aldaketak, etab.).

- **Haur edo nerabearengandik jasotako historia klinikoa** adinaren eta garapen mailaren arabera Elkarrizketak oso alderdi zehatzak ditu eta osasun arloko profesionalak horiek jakin behar dituzte. HNri elkarrizketa egitea; seniderik gabe, ahal bada. Garrantzitsua da gurasoa ustezko erasotzailea bada edo pertsona susmagarria ezkututzen badu, biktima mehatxatuta edo intimidatuta egotea saihesteko. Hala ere, HN ez bada eroso sentitzen pediatriarekin bakarrik, eraginkorragoa izan daiteke senidea ere gelditzea berarekin.

- **Historia klinikoa honako datu hauek zehatz-mehatz jaso beharko dira:**

- Aurrekari pertsonalak Itxuraz loturarik ez duen edozein aurrekari jasotzea. Historia ginekologikoa, nerabea bada.
- Gaur egungo zein iraganeko sintomak Sexu abusuarekin hainbat zeinu eta sintoma mediko lotu dira. Garrantzitsua izan daitekeen edozein sintoma genitourinario edo gastrointestinal identifikatzea, esaterako disuria, isurketa,

⁵⁰ Hemendik hartua: *Diez Sáez C. Estopiña Ferrer G, Gancedo Baranda A. Abuso sexual infantil. Hemen: Gancedo Baranda A. Grupo de trabajo de atención al maltrato infantil de la Sociedad Española de Urgencias de Pediatría. Aproximación al manejo del Maltrato Infantil en la Urgencia. Grupo 2 argitaletxea, Madrid 2020. Inprimategian.*

enuresia, enkopresia, genitaletako mina edo odola isurtzea, edo abusuari lotutako edozein kexa somatiko.

b) MIAKETA FISIKOA

Haurrei egindako sexu abusuen aurkikuntza fisikoak askotarikoak izan daitezke, eta abusuen maiztasun eta motaren arabera dira. Ohikoa da berandu identifikatzea, eta, horregatik, HN batzuei ez zaie miaketa une egokian egiten; hortaz, gerta daiteke lesioak, penetrazioa egon denean ere, erabat sendatzea (genitaletako lesioak azkar orbaintzen dira eta traumaren zantzu minimoa uzten dute).

Miaketa fisiko normal batek ez du esan nahi ez dela sexu abusurik egon, eta halaxe jaso behar da gure txosten medikoan. Esku hartzen duten profesionalek eta agintariek horren berri izan behar dute eta ulertu egin behar dute. Hori dela eta, biktimen sinesgarritasuna ez da zalantzan jarri behar bidegabe.

HSAn adituena den pertsonak egin behar du, taldearen erreferentziazko pertsona pediatria izango da, eta beti norbaitekin. Miaketa bateratua egingo da, pediatria - auzitegiko medikuntza - ginekologia - kirurgia (beharrezkoa denean), zita bakarrean, bigarren biktimizazioa saihesteko.

Egingo den miaketa bere adinerako egokia den hizkera batean azaltzea. Egoera kontrolpean dagoenaren sentazioa ematea. Haien latsa zaintzen saiatzea. Eusteko metodarik ez erabiltzea oratzeko. Kasu batzuetan sedazio baloratzea. Abusuan nahastuta egon izanaren susmagarria ez den heldu bat, babes gisa; biktimak kontrakorik esan ezean.

1. Miaketa orokor osoa

Beti miaketa orokorrarekin hasi behar da, egin ohi dugun moduan, haurraren konfiantza geureganatu eta erlaxatzea lortzeko. Balizko tratatu txarren bestelako lesio edo zantzuak bilatuko ditugu, eta ondoren genitalen eta uzkiaren zona aztertuko dugu.

2. Uzki eta genitalen inguruko miaketa

Horrelako miaketak egiteko beharrezkoa da emaitza positiboen errendimendua areagotzeko posizio eta teknika egokiak jakitea. Ikuskapen bisuala egingo dugu. Pubertate aurreko haurrengan ez da azterketarik egin behar espekulu edo digitalekin, anestesiarik gabe (adibidez, zerbait arrotza edukitzeko susmoa antzemateko). Ez da ondestearen azterketa digitalik egin behar.

Adamsen sailkapenak onarpen zabala jaso du eta haurrei egindako abusuen susmoen testuinguruan uzki eta genitaleko aurkikuntzak ebaluatzeko gida nagusia da. (*Updated Guidelines for the Medical Assessment and Care of Children Who May Have Been Sexually Abused* (J.A. Adams et al. / *J Pediatr Adolesc Gynecol* 31 (2018)).

Sailkapen horretan honako hauek deskribatu dira:

- 2.1. **Aldaera normalak:** aldaera anatomiko normalak genitalen zonan eta uzki inguruko zonan. Abusuen ebidentzia gisa garai batean gaizki interpretatutako aurkikuntza ugari aurkikuntza eta aldaera normaltzat hartzen dira. Hain zuzen ere, himenaren irekieraren zabalerak ez du inolako informazio baliorik.
- 2.2. **Abusuarekin nahastu daitezkeen harreman sexual edo traumako ez bestelako afekzio medikoek eragindako aurkikuntzak:** aurkikuntza horien kasuan diagnostiko bereizia egitea aztertu behar da, bakoitzak kausa desberdinak izan ditzakeelako.
- 2.3. **Balizko sexu harremanari edo trauma bati lotutako esanahiari dagokionez adituen adostasunik gabeko aurkikuntzak.** Esaterako, uzkiaren dilatazio osoa, barne eta kanpoko uzki esfinterrak erlaxatuz, edo himenaren alboko eremua osorik ez egotea.
- 2.4. **Traumak eragindako aurkikuntzak:** sexu eraso edo abusuak nabarmen iradokitzen dituzte, haurrak ezer errebelatu ez badu ere, istripuaren deskribapen sinesgarri eta egokia ematen bada salbu.
 - Traumatismo akutua genitalen/uzkiaren ehunetan: urradurak, hematoma, petekiak edo abrasioak ezpainetan, himenean, atzeko urkila, bagina, zakila, eskrotoa, uzkiaren ingurua, perinea.
 - Hondar lesioak (orbainak) genitalen/uzkiaren ehunetan

c) SEXU TRANSMISIOZKO INFEKZIOAK (STI) HAUTEMATEA

Gertaeren eta biktimaren lehenengo azterketa medikoaren artean igarotako denbora ez da eragozpena izan behar analisi mikrobiologikorako laginak batzeko.

Jaioberrien aldiaren gainetik STI bat antzemanaz gero, baztertu egin behar da, lehenik eta behin, sexu abusua, eta transmisio bertikala eta ustekabekoa ere kontuan hartu behar dira.

Harreman sexualak eragindako infekzioak (transmisio perinatala baztertuz)
Infekzioa <i>N. gonorrhoeae</i> dela eta, genitala, ondestekoa edo faringekoa
Sifilisa
Infekzioa <i>C. trachomatis</i> dela eta, genitala edo ondestekoa
Infekzioa <i>T. vaginalis</i> dela eta
Infekzioa GIBa dela eta (odolaren edo kutsatutako orratzen bidezko transmisioa baztertu bada)

Transmisio sexualez zein ez sexualez kutsa daitezkeen infekzioak
Molluscum contagiosum genitalen eta uzkiaren inguruan
Garatxo puntazorrotza (Giza papilomaren birusa, GPB), genitalen eta uzkiaren inguruan
1 edo 2 motako Herpes birusaren ondoriozko infekzioak ahoan, genitaletan edo uzkiaren inguruan
Harreman sexualarekin loturarik ez duten infekzioak
Bakterio baginosia edo fungikoa
Ultzera genitalak, birusen infekzioek eragindakoak, esaterako Epstein Barr birusak edo bestelako arnasketa birusek

d) INTERES JUDIZIALEKO LAGINAK HARTZEA

Harreman sexuala eta sexu abusu akutua edo egin berriaren susmoa dagoenean. Auzitegiko medikuak erabakiko du jaso beharreko interes legaleko lagainen inguruan, bi egoera klinikoren arabera:

2. Lehenengo 72 orduetan, honelako sexu eraso/abusu batean: penetrazio anala, orala, digitala; semen edo semen-jariakin isurketak gorputzean; sugilazioetako listu hondarrak eta abar.
- 3.

2. Ustez penetrazio baginala egon den sexu erasoa/abusua. Gizonen semena eta zelula hondakinak bagina-barrunbean egon daitezke gertaera gertatu eta 7 egunera arte (espermatozoideak umetoki-lepotik berreskura daitezke). Beraz, kasu horietan lagainak hartzeko denbora hurrengo 168 orduetara arte luzatu behar da. Batez ere nerabeetan. Nerabearora iritsi ez diren neskatoen kasuan semenaren batez besteko bizitza laburragoa da, ez dutelako muki zerbikalik.

e) BESTE FROGA OSAGARRI BATZUK

- Haurdunaldiko proba, menarkia kasuetan.
- Toxikoak gernuan, sumisio kimikoen susmoak izanez gero (eraso sexuala errazten duten sendagai edo drogak erabiltzea).

f) TRATAMENDUA

- **Ondorio psikologiko eta lesio fisikoen tratamendua.** Larrialdi medikoen kasuan, eta larritasun irizpideen arabera, honako hau izango da egin beharreko lehen jarduketa.

Psikiatriako zerbitzuari interkontsulta egingo zaio, beharrezkotzat jotzen den argitzeko, eraso motaren, adinaren, garapen psikoemozionalaren eta egoeraren larritasunaren arabera.

- **Sexu transmisiozko infekzioen prebentzioa** agindu bada.
 - Profilaxi antibiotikoa gonokozia, klamidiasia eta trikomoniasiarene aurrean
 - B Hepatitiaren (VHB) birusaren esposizioaren osteko txertoa
 - Giza immunoeskasiaren birusaren (GIB) aurrean esposizioaren osteko profilaxia
 - Txertoa giza papilomaren birusari (GPB) aurre egiteko
- **Koito osteko antikonzeptzioa** Menarkia izan duten haur eta nerabeen kasuan premiazko kontrazepzioa aztertu beharko da, erasotik 120 ordu baino gutxiago igaro badira.

g) OSPITALERATZEKO IRIZPIDEAK

- Lesio fisiko edo psikiko larriak.
- Askotan gomendagarria da sexu abusu egin berria pairatu duen haurra ospitaleratzea (< 72 ordu) familiaren ingurua argitu arte; izan ere, kasu gehienetan erasotzailea familiakoa izan daiteke.
- Familia ez denean gauza beharrezko babesa emateko.
- Epaitegiak, haurrak/nerabeak edo bere familiak eskatzen duenean.

h) JARRAIPENA

- Jarraipen kontsultak, kultiboen emaitzak jasotzeko, serologiak, txertoen jarraibideak osatzeko eta bigarren mailako ondorioen eta tratamenduaren atxikipena monitorizatzeko, agindu bada.
- Laguntza psikologikoa eta langile prestatuak jarraipen programatua egitea lehentasunezkoa da haur hauek berreskuratu eta tratamendua jasotzean.
- Behar den gisan bideratzea baliabide espezializatueta: Gizarte zerbitzuak, pediatria soziala, haur eta gazteen osasun mentala, Tratamendu Espezializatuko Unitateak.
- Beharrezko koordinazioa finkatzea esku hartzeko arloetako profesionalekin.

V. Eranskina: ESPARRU KONTZEPTUAL TEKNIKO ETA LEGALA

V.1 ESPARRU KONTZEPTUAL TEKNIKOA (*Balora* babesgabetasuna balioesteko tresna. — 152/2017 DEKRETUA, maiatzaren 9koa—)

Balora arrisku eta babesgabetasun egoeren larritasuna balioesteko tresnaren baitan, sexu abusuen definizioari eragiten dioten bi babesgabetasun mota ezartzen dira.

- Alde batetik, sexu abusua, automatikoki babesgabetasun larritzat jotzen den jokabide gisa, aitak, amak, tutoretza edo zaintza duten pertsonak edo familia unitatea osatzen duten senideek edo hurbilekoek egiten dutenean.
- Bestalde, sexu abusu hori hirugarren pertsonak egiten dutenean (kontuz, izan ere, familia unitatean bizi diren hurbilekoak edo senideak ez baitira hemen sartzen; hortaz, ez da zehazki familia barruko eta familiatik kanpoko abusuen arteko desberdintasun bat), balizko babesgabetasun egoera gisa balioztatzen da adingabearen beharrezkoen estaldurari dagokionez zaintza edo tutoretza gauzatzen duten gurasoen edo pertsonen balizko zabarkeria. Alderdi horri dagokionez, beste irizpide batzuen artean, honako hauek ebaluatzen dira: gertaeren inguruan duten ezagutza, horietan izan dezaketen parte-hartzea, adierazleak antzemateko duten gaitasuna edo agerraraztearen aurrean duten erreakzioa. Beharrezkoa den babes kategoria bat ezarri da gurasoen artean: babesa beste pertsona batzuek eragindako babesgabetasun egoera larrien aurrean, eta tratatu txarren kategoria gisa ezartzen du adingabearen segurtasun beharrekiko zabarkeria.

➤ Lehenengo kategoriari dagokionez, **sexu abusua babesgabetasun larriaren kategoria** gisa.

Definizioa: *“Sexu-kontaktu edo –interakzio oro pertsona helduen (aita, ama, tutoretza edo zaintza betetzen duten pertsonak edo bizikidetza-unitatea osatzen duten ahaideak edo gertukoak) eta haur edo nerabearen artean, non pertsona helduak, haur edo nerabearengan botere- edo autoritate-posizioa duela baliatuz, adingabea erabiltzen duen norberaren, haur edo nerabearen edo beste pertsona batzuen sexu-estimulaziorako”*

Babesgabetasun larritzat joko da beti (ez dago babesgabetasun moderatuaren edo arrisku arinaren kalifikaziorik), honako adierazle hauetakoren bat dagoenean:

1. Oso larritasun handia

- Abusu sadikoa, errituala edo indarkeriarekin egina. Sexu-abusu sadikoa edo errituala eta/edo sexu-jardueran indarkeria fisikoa erabiltzea.

- Sexu-abusua kontaktu fisikoarekin –penetrazioarekin-. Sexu-abusua penetrazioarekin –anala edo baginala- edo aho kontaktu fisikoa –zakilarekin, bulbarekin edo uzkiarekin-. Penetrazioa ahaleginak barnean hartzen dira.
- Sexu-abusua kontaktu fisikoarekin –penetratorik gabe-. Sexu-abusua kontaktu fisikoarekin –adibidez: bularra edo genitalak ukitzea, haurra edo nerabea pertsona helduaren aurrean biluztera behartzea, haurra edo nerabea pertsona helduaren sexu-zonaldeak ukitu edo estimulatzera behartzea, pertsona heldua eta haurra edo nerabea aldi berean masturbatzea-, baina penetratorik gabe. Sexu-abusu gisa kalifikatuak izateko, jokabide horien helburuak pertsona helduaren sexu-estimulazioa edo gozamina izan behar du.
- Haurra edo nerabea prostituziorako erabiltzea. Haurrari edo nerabeari beste pertsona batzuekin sexu-harremanak izaten uzten zaio, edo horrela bultzatzen zaio edo behartzen zaio.
- Haurra edo nerabea erabiltzea pornografia jardueretarako.

2. Larritasun handia

- Pertsona helduaren exhibizionismoa –adibidez: genitalak erakustea, masturbatzea- sexu gozamina lortzeko, edo haurra edo nerabea sexualki estimulatzeko. Baliteke haurra edo nerabea parte hartzera behartu izana baina parte hartu ez izana.
- Sexu-estimulu edo sexu-jarduera esplizituen eraginpean jartzea, haurraren edo nerabearen zuzeneko parte-hartzerik gabe. Haurrarekiko edo nerabearekiko iruzkin sexualki probokatzailak egin dira, sexu-gaie buruz hitz egiten zaio helburu hezitzailek gabe, pornografia-materialak erakusten zaizkio edo sexu-jardueren eraginpean jartzerik ez zaio babesten. Ez da bestelako sexu-hurbilketarik izan.
- Haurrari edo nerabeari behartu, bultzatu edo proposatu zaio sexu-jardueretan parte hartzera, baina ez dira gertatu.
- Beste sexu-jarduera batzuk –adibidez, voyeurismoa-.
- Gero eta maizago agertzea helburu sexualeko sexu-jokabide zalantzarriak, zeinak mehatxutzat edo desagokitzat hartzen baituzte haurrek edo nerabeek (adibidez: pertsona helduen zuhurtziaz eza sexu-harremanak dituztenean, haur koskortuekin edo nerabeekin ohea partekatzen duten edo bainatzen diren pertsona helduak, modu independentean egiteko aukera eta lekua izanik).

- **Hirugarren pertsonen eragindako babesgabetasun egoera larrien aurrean adingabearen beharrezkoen estaldurari dagokionez zaintza edo tutoretza gauzatzen duten gurasoen edo pertsonen balizko zabarkeriaren kalifikazio teknikoari dagokionez.**

Larritasun mailaren kalifikazioa honako hauen arabera ezartzen da: (1) gurasoek edo tutoretza edo zaintza betetzen duten pertsonen haurrari edo nerabeak gertatzen zitzaiona jakitea, (2) hori gertatzen ari zela adierazten zuten seinaleak hautamateko gaitasuna, eta (3) egoerari erantzuteko modua.

Hirugarren pertsona batek eragindako tratu txarrak, erasoak edo abusuak larriak izan ote diren zehazteko, tresnaren bitartez deskribatutako larritasun handiko irizpideak hartuko dira kontuan.

Tipologia honetan ez dago arrisku arineko kalifikaziorik.

1. Oso larritasun handia

- Haurrak edo nerabeak hirugarren pertsona baten tratu txarrak edo eraso larriak edo abusia pairatu ditu. Gurasoek edo tutoretza edo zaintza betetzen duten pertsonen horren berri zuten arren, jokabide pasiboa izan zuten, haur edo nerabea babestu gabe edo gertakarien berri ez zutelako itxurak egin zituzten. Ez zuten neurririk ezarri hori bukatzeko edo gertakariak berriz ez gertatzeko. Baliteke tratu txarra, eraso edo abusia ukatzea eta haurrak edo nerabeak bizi zuen arriskua ez aitortzea. Baliteke errua haurrari edo nerabeak egozte. Ez zuten salatu eta ez zuten berehalako laguntza bilatu.

2. Larritasun handia

- Haurrak edo nerabeak hirugarren pertsona baten tratu txarrak edo eraso larriak edo abusia pairatu ditu. Gurasoek edo tutoretza edo zaintza betetzen duten pertsonen ez zuten sen ona izan egoera hori prebenitzeko (adibidez: hirugarren pertsona horrek murrizketarik eta mugarik gabe zuen aukera haur edo nerabearengandik gertu egoteko); ez zituzten hauteman tratu txarra, eraso edo abusia gertatzeko arriskua adierazten zuten seinaleak –begi bistakoak ziren seinale horiek, aburu profesionalaren ustez-. Ez zuten gertatzen zenaren berri izan. Ebidentzien arabera, gertatutakoaren berri izatean, geldiarazten saiatu ziren baina ez zuten lortu. Ez zituzten azkar ezarri behar adina neurri, eta ez zuten mugatu tratu txarraren, erasoaren edo abusuaren erantzuleak haur edo nerabearekin kontaktua izateko aukera. Kezka erakutsi dute, baina ez dute behar adinako jokabide aktiboa edo eraginkorra hartu tratu txarra, eraso edo abusia berriz ez gertatzeko, begi bistan utzita hori egiteko gaitasun txikia duela.

3. Larritasun ertaina

- Haurrak edo nerabeak hirugarren pertsona baten tratu txarrak edo eraso larriak edo abusia pairatu ditu. Gurasoek edo tutoretza edo zaintza betetzen duten

pertsonek ez zuten sen ona izan egoera hori prebenitzeko (adibidez: hirugarren pertsona horrek murrizketarik eta mugarik gabe zuen aukera haur edo nerabearengandik gertu egoteko); ez zituzten hauteman tratu txarra, eraso edo abusua gertatzeko arriskua adierazten zuten seinaleak –begi bistakoak ziren seinale horiek, aburu profesionalaren ustez-. Ez zuten gertatzen zenaren berri izan. Azkar eta zentzuzko moduan jardun zuten gertakariaren aurka (adibidez: arduraduna salatuta edo laguntza eskatuta) eta gizate zerbitzuek eskainitako laguntza onartu dute.

4. Arriskurik ez

Haurrak edo nerabeak hirugarren pertsona baten tratu txarrak, eraso edo abusu larria pairatu du, gurasoek edo tutoretza edo zaintza betetzen duten pertsonek sen ona izan zuten arren. Ez zirudien tratu txar, eraso edo abusu bat gertatu zela adierazten zuten aldez aurreko adierazlerik zegoenik, eta/edo zentzuzko neurriak hartu zituzten haurra edo nerabea edozein tratu txarretik babesteko. Gertatukoaren berri izan ondoren, tratu txarraren, erasoaren edo abusuaren erantzuleen eta haurraren edo nerabearen arteko kontaktua behar bezala murriztu eta kontrolatu dute. Beharrezkoa izan denean, haurrari edo nerabeari laguntza profesional egokia ematen saiatu dira.

V.2 LEGE ESPARRUA: ASKATASUNAREN ETA SEXU UKIGABETASUNAREN AURKAKO DELITUEN LEGEZKO TIPIFIKAZIOA ZIGOR KODEAN

I. KAPITULUA. Sexu-erasoak

178 artikulua

Norbaitek, indarkeria edo larderiaerabiliz, beste pertsona baten sexu-askatasunaren aurka atentatu egiten badu, orduan, sexu-erasoaren erantzule gisa, urtebetetik bost arteko espetxealdi-zigorra ezarriko zaio.

179 artikulua

Sexu-erasoa maginatik, uzkitik zein ahotik haragitzea denean, edota lehenengo bi bide horietako batetik gorputz-adarrak nahiz gauzak sartzea denean, erantzuleari, bortxaketaren errudun gisa, sei urtetik hamabi arteko espetxealdi-zigorra ezarriko zaio.

180 artikulua.

1. Aurreko jokabideei bost urtetik hamar arteko espetxealdi-zigorra ezarriko zaie 178. artikuluko erasoak badira, eta hamabi urtetik hamabost artekoa 179. artikulukoak badira, inguruabar hauetako bat gertatzen denean:

- 1.) Erabilitako indarkeria edo larderia bereziki apalesgarria edo isekagarria denean.
- 2.) Egitateak pertsona bik edo gehiagok taldean gauzatzen dituztenean.
- 3.) Biktima, bere adin, gaixotasun, desgaitasun edo egoera dela eta bereziki ahula denean, 183. artikuluan ezarritakoa salbu.
- 4.) Nagusitasun- edo ahaidetasun-harremanez baliatzen denean erantzulea delitu egiteko, odolez edo adopzioz biktimaren aurreko, ondorengo edo neba-arreba izateagatik, edota ezkontza bidezko ahaidetasuna izateagatik.
- 5.) Egileak armak edo arrisku bereko bideak erabiltzen dituztenean, heriotza edo 149 eta 150. artikuluetan ezarritako lesioetatik bat eragin dezaketen etarikoak, eragindako heriotza edo lesioengatik dagokion zigorrari kalterik egin gabe.

2. Aurreko inguruabarretako bi edogehiago pilatzen badira, artikulua honetako zigorrak goiko erdian ezarriko dira.

II KAPITULUA. Sexu-abusuak

181 artikulua

1. Norbaitek, indarkeria, larderia eta adostasunik gabe, beste pertsona baten sexu-askatasun edo ukigabetasunaren aurka atentatu egiten duten egitateak gauzatzen baditu,

sexu-abusuaren erantzule gisa, urtebetetik hiru arteko espetxealdi-zigorra edo hemezortzi hilabetetik hogeita lau arteko isuna ezarriko zaio.

2. Aurreko paragrafoaren ondoreetarako, adostu gabeko sexu-abusutzathartuko da konortetik gabe dauden pertsonen aurkakoa edo euren buru-nahasteaz abusatuz gauzatzen dena; halaber, biktimaren borondatea indargabetuz gauzatzen dena, horretarako botikak, drogak edo ondore horretarako egoki den bestelako gai natural edo kimiko erabili direnean.

3. Erantzuleak biktimaren adostasuna lortzen badu, biktima horriaskatasuna murrizten dion nagusitasun-egoera nabariaz baliatuz, orduan, erantzuleari zigor berbera ezarriko zaio.

4. Aurreko artikulua kasu guztietan, sexu-abusua maginatik, uzkitik zein ahotik haragitzea denean, edota lehenengo bi bide horietako batetik gorputz-adarrak nahiz gauzak sartzea denean, erantzuleari lau urtetik hamar arteko espetxealdi-zigorra ezarriko zaio.

5. Artikulu honetako zigorrak goiko erdian ezarriko dira, kode honen 180. artikuluko 1. paragrafoan ezarritako 3 edo 4. inguruabarra gertatzen bada.

182 artikulua

1. Norbaitek, engainuaren bidez edota biktimarekiko duen konfiantzaz, agintaritzaz edo eraginaz abusatuz, hamasei urte baino gehiagokoa eta hemezortzi urte baino gutxiagokoa den pertsona batekin sexu izaerako egintzak egiten baditu, orduan, pertsona horri urtebetetik hiru urte arteko espetxe zigorra ezarriko zaio.

2. Sexu-egintza maginatik, uzkitik zein ahotik haragitzea denean, edota lehenengo bi bide horietako batetik gorputz-adarrak nahiz gauzak sartzea denean, bi urtetik sei arteko espetxealdi-zigorra ezarriko da. Zigor hori goiko erdian ezarriko da, kode honen 180.1 artikuluan ezarritako 3 edo 4. inguruabarra gertatzen bada.

II BIS KAPITULUA. Hamasei urte baino gutxiagokoen aurkako sexu-abusuak eta erasoak.

183 artikulua

1. Norbaitek hamasei urte baino gutxiago dituen adingabe batekin sexu izaerako egintzak egiten baditu, pertsona horri, adingabe baten sexu-abusuaren erantzule gisa, bi urtetik sei urte arteko espetxe zigorra ezarriko zaio.

2. Egitateak indarkeriaz edo larderiez gauzatzen direnean, orduan, erantzuleari, adingabe bati sexu-erasoaren delitua egiteagatik, bost urtetik hamar urte arteko espetxe zigorra ezarriko zaio. Zigor berberak ezarriko dira indarkeriaz edo larderiez baliatuz hamasei urte baino gutxiagoko adingabe bat behartzean hirugarren batekin edo bere buruarekin sexu-egintzak gauzatzera.

3. Eraso baginatik, uzkitik zein ahotik haragitzea denean, edota lehengo bi bide horietako batetik gorputz-adarrak nahiz objektuak sartzea denean, orduan, erantzuleari, zortzi urtetik hamabi urte arteko espetxe zigorra ezarriko zaio, 1. zenbakiaren kasuan, eta hamabi urtetik hamabost urte arteko zigorra, 2. zenbakiaren kasuan.

4. Aurreko hiru zenbakietan jasotako jokabideak dagokien espetxe zigorrarekin zigortuko dira, eta zigorra goiko erdian ezarriko da inguruabar hauetatik edozein gertatzen denean:

- a) Biktimak, bere garapen intelektual edo fisiko urriagatik, edota nahasmendu mentala izateagatik, inolako defentsarik izan ez duenean, eta, edozein kasutan, lau urte baino gutxiago dituenen.
- b) Egitateak bi pertsonak edo gehiagok taldean gauzatzen dituztenean.
- c) Erabilitako indarkeria edo larderia bereziki apalesgarria edo isekagarria denean.
- d) Erantzulea, delitu egiteko, nagusitasunedo ahaidetasun-harremanez baliatzen denean, odolez edo adopzioz biktimaren aurreko ahaide edo neba-arreba izateagatik, edota ezkontza bidezko ahaidetasuna izateagatik.
- e) Errudunak biktimaren bizitza edo osasuna arriskuan jarri duenean, doloz edo zuhurtziagabekeria astunarengatik.
- f) Arau-haustea horrelako jarduerak egiten aritzen den antolakunde edo talde kriminal baten barruan burutu denean.

5. Artikulu honetan aurreikusitako kasu guztietan, erruduna bere agintari, agente edo funtzionario publiko egoeraz baliatu bada, orduan, sei urtetik hamabi urte arteko erabateko desgaikuntzako zigorra ere ezarriko zaio.

183 bis artikulua

Norbaitek, sexu-helburuekin, hamasei urte baino gutxiagoko adingabe bat sexu-jokaeretan parte hartzera edo sexu izaerako egintzak ikustera behartzen badu, egileak berak jokaera horietan parte hartu ez arren, orduan, pertsona horri sei hilabetetik bi urte arteko espetxe zigorra ezarriko zaio.

Sexu-abusuak ikustera behartu badu, egileak abusu horietan parte hartu ez badu ere, urtebetetik hiru urte arteko espetxe zigorra ezarriko zaio.

183 ter artikulua

1. Norbait, Internet bidez, telefono bidez edo informazioaren eta komunikazioaren beste edozein teknologiaren bidez, hamasei urte baino gutxiagoko adingabe batekin harremanetan jartzen bada, eta berarekin elkartzeko proposamena egiten badio, 183. artikuluan eta 189. artikuluan deskribatutako delituetatik edozein gauzatzeko helburuarekin, eta, betiere, proposamen hori adingabearengana gerturatzen zuzendutako egintzekin batera badoa, orduan, pertsona horri urtebetetik hiru urte arteko espetxe

zigorra edo hamabi hilabetetik hogeita lau hilabete arteko isuna ezarriko zaio, eta, edonola ere, gauzatutako delituei dagozkien zigorrak ere ezarriko dira. Zigorrak goiko erdian ezarriko dira, gerturatzea lortzen denean derrigortzea, larderia edo engainua erabiliz.

2. Norbait, Internet bidez, telefono bidez edo informazioaren eta komunikazioaren beste edozein teknologiaren bidez, hamasei urte baino gutxiagoko adingabe batekin harremanetan jartzen bada, eta material pornografikoa lortzera zuzenduta dauden engainuzko egintzak egiten baditu, edo adingabeak irudikatzen edo agertzen dituzten irudi pornografikoak erakusten badizkio, orduan, pertsona horri sei hilabetetik bi urte arteko espetxe zigorra ezarriko zaio.

183 quater artikulua

Hamasei urte baino gutxiagoko adingabeak adostasuna askatasunez ematen duenean, erantzukizun penaletik salbuetsita geldituko dira kapitulu honetan ezarritako delituak, egilea adingabearen pertsona hurbil bat denean, adinagatik eta garapenedo heldutasun-mailagatik.

V.3 ERREFERENTZIAZKO ARAUDI OSAGARRIA

- [Haurren eskubideei buruzko Konbentzioaren hautazko Protokoloa](#), gatazka armatuetan haurren parte hartzeari buruzkoa. Biltzar Orokorra – 2000ko maiatzaren 25eko A/RES/263 Ebazpena.
- [Observación general Nº 13](#) (2011). Derecho del niño a no ser objeto de ninguna forma de violencia.
- [Observación general Nº 14](#) (2013) sobre el derecho del niño a que su interés superior sea una consideración primordial (artículo 3, párrafo 1).
- [Convenio del Consejo de Europa](#) sobre prevención y lucha contra la violencia contra las mujeres y la violencia doméstica (Estambul, 2011)
- [Directiva 2011/92/UE](#) del Parlamento Europeo y del Consejo de 13 de diciembre de 2011 relativa a la lucha contra los abusos sexuales y la explotación sexual de los menores y la pornografía infantil y por la que se sustituye la Decisión marco 2004/68/JAI del Consejo.
- [Reglamento \(UE\) 2016/679](#) del Parlamento Europeo y del Consejo, de 27 de abril de 2016, relativo a la protección de las personas físicas en lo que respecta al tratamiento de sus datos personales y a la libre circulación de estos datos.
- [Azaroaren 23ko 10/1995 Lege Organikoa](#), Zigor Kodeari buruzkoa ([honek aldatua 1/2015 Lege Organikoa, martxoaren 30ekoa](#)).
- [Urtarrilaren 12ko 5/2000 Lege Organikoa](#), adingabeen erantzukizun penala arautu duena.
- [Ley 41/2002, de 14 de noviembre](#), básica reguladora de la autonomía del paciente y de derechos y obligaciones en materia de información y documentación clínica.
- [Ley Orgánica 3/2018, de 5 de diciembre](#), de Protección de Datos Personales y garantía de los derechos digitales.
- [Prozedura Kriminalaren Legea](#). 1882ko irailaren 14ko Errege Dekretuaren bidez aldarrikatu dena.
- [Kode Zibila](#).
- [12/2008 Legea, abenduaren 5ekoa](#), Gizarte Zerbitzuei buruzkoa.
- [152/2017 Dekretua, maiatzaren 9koa](#), Euskal Autonomia Erkidegoan haurrak eta nerabeak zaintzeko eta babesteko udal- eta lurralde-mailako gizarte-zerbitzuetan

arrisku- eta desanparo-egoeren larritasuna balioesteko Balora tresnaren eguneraketa onesten duena.

- [201/2008 Dekretua](#), abenduaren 2koa, Euskal Autonomia Erkidegoko Unibertsitateaz kanpoko ikastetxeetako ikasleen eskubide eta betebeharrei buruzkoa.

ararteko

Herriaren Defendatzailea
Defensoría del Pueblo